

باللغة الفارسية

فضل المدينة

وآداب سكناها وزيارتها

إعداد :

عبدالمحسن بن حمد العباد البدر

ترجمه إلى اللغة الفارسية

عبدالله جباري

موسم حج ١٤٢٥ هـ

فضائل مدینه منوره

و آداب سکونت و زیارت آن

مؤلف:

عبدالمحسن بن حمد العباد البدر

مترجم:

عبدالله حیدری

حج ۱۳۸۳ شمسی

مركز العناية بال المسلمين العدد

الطبعة الأولى ۱۴۲۶ھ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ



فهرست^۱

۷	مدینه اولین پایتخت اسلام
۹	برتری مکه مکرمه بر مدینه
۱۱	فضائل مدینه منوره
۱۱	مدینه حرم است؟
۱۶	مدینه مرکز ایمان
۱۷	دستور هجرت به مدینه
۱۹	جائزة سکونت در مدینه
۲۱	خط قرمز مدینه
۲۲	برکت مدینه
۲۲	پاسداران مدینه

^۱ - فهرست و تقریبا همه تیترها از سوی مترجم افزوده شده است.



۲۴.....	خصوصیات مدینه
۲۵.....	فضیلت نماز در مدینه
۲۷.....	پاسخ چند سؤال مهم
۲۷.....	نماز نفل چطور؟
۲۷.....	نماز در توسعه چطور؟
۲۹.....	بخشی از بهشت در مدینه!
۳۰.....	خارج از مسجد چطور؟
۳۱.....	چهل نماز چطور؟
۳۲.....	دفن در مساجد چطور؟
۳۴.....	پاسخ یک اشکال
۳۵.....	آخرین وصیت رسول الله صلی الله عیه و آله و سلم
۳۵.....	پنج روز پیش از وفات:
۳۶.....	در آخرین لحظات زندگی:
۳۷.....	نتیجه گیری



۳۸.....	مسجد قباء و فضیلت آن
۴۰.....	در هر نفسی دو شکر لازم!
۴۱.....	یک خاطره از حجاج هند
۴۲.....	آداب سکونت در مدینه منوره
۴۲.....	۱- محبت با مدینه
۴۳.....	۲- احتیاط در مدینه
۴۴.....	۳- استفاده از مدینه
۴۴.....	۴- در مدینه الگوی خیر باشید!
۴۷.....	۵- قدر شناس باشید!
۴۸.....	۶- بدعت گریز باشید!
۴۹.....	۷- در مدینه شکار نکنید!
۵۲.....	۸- صبر کنید جائزه دارید!
۵۳.....	۹- دشمن مدینه ذوب می شود!
۵۵.....	۱۰- مغور نشوید!
۵۷.....	۱۱- در مدینه طالب علم باشید!



۵۹.....	آداب زیارت مدینه
۶۲.....	زیارت سه قبرستان در مدینه
۶۲.....	زائر چگونه زیارت کند؟
۶۳.....	زیارت رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم
۶۴.....	زیارت ابوبکر صدیق و عمر فاروق رضی الله عنهم
۶۴.....	افتخارات ابوبکر صدیق: رضی الله عنہ
۶۴.....	اولین و آخرين رفیق پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم
۶۵.....	اولین فدایی اسلام
۶۵.....	در رکاب پیامبر: صلی الله علیه و آله و سلم
۶۶.....	ستایش قرآن از ابوبکر!: رضی الله عنہ
۶۹.....	افتخارات عمر فاروق: رضی الله عنہ
۶۹.....	در صحبت پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم
۷۰.....	عادل ترین کشور گشای تاریخ!



۷۱.....	شهادت در محراب حرم:
۷۳.....	کاش می شناختند!
۷۴.....	حکم دشنام صحابه رضی الله عنهم
۷۶.....	زیارت بدعت چند امر را دز بر می گیرد:
۷۶.....	مشکل گشا فقط الله است
۷۸.....	زندگی بزرخ
۸۹.....	فروتنی مخصوص الله است
۸۰.....	دست کشیدن به در دیوار!
۸۰.....	وجوب محبت رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم
۸۱.....	چرا رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم را دوست داریم؟
۸۲.....	نشانه محبت با رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم چیست؟
۸۴.....	توضیح علماء در باره این آیه کریمه
۸۶.....	الگو کیست؟
۸۸.....	طواف مخصوص کعبه است



۸۹.....	با رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم مؤدب باشیم.....
۹۱.....	ادب سلام دادن به رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم.....
۹۴.....	رابطه حج با سفر مدینه
۹۷.....	فهم صحابه رضی الله عنهم از آیه کریمه.....
۹۹.....	زیارت رسول محبوب صلی الله علیه و آله و سلم.....
۱۰۰.....	روایتی از امام زین العابدین رحمة الله عليه
۱۰۲.....	فوائد زیارت قبر
۱۰۳.....	آموزش زیارت قبور
۱۰۴.....	حکم زیارت قبر برای زن؟.....
۱۰۶.....	زیارت بدعت یا، نادرست.....
۱۰۹.....	پایان



بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله نحمده و نستعينه و نستغفره، و نعوذ بالله من شرور أنفسنا و من سينات أعمالنا، من يهدى الله فلا مصل له، و من يضل فلا هادى له، و أشهد أن لا إله إلا الله وحده لا شريك له، و أشهد أنَّ محمداً عبده و رسوله، و خليله و خيرته من خلقه، أرسله الله بين يدي الساعة بشيراً و نذيراً، و داعياً إلى الله ياذنه و سراجاً منيراً، فدل أمتة على كل خير، و حذرها من كل شر، اللهم صل و سلم و بارك عليه و على آله و أصحابه و من سلك سبيله و اهتدى بهديه إلى يوم الدين أما بعد:

مدينه اولين پايتخت اسلام

مدينه منوره و طيبة الطيبة شهر رسول اكرم صلى الله عليه و آله و سلم ، محل نزول وحي، و جايى است كه جبريل امين عليه السلام خدمت رسول اكرم صلى الله عليه و آله و سلم فرود مى آمد، مدينه مركز ايمان و شهر



ملاقات و زندگی مهاجرین و انصار است، شهر کسانی که مدینه و ایمان را بر گزیدند و بر همه چیز ترجیح دادند. مدینه منوره اولین پایتخت مسلمانان است که پرچم جهاد فی سبیل الله از آن افراسته شد، و کاروانهای حق برای نجات بشریت از تاریکی های ضلالت و گمراهی، و هدایت آنان به نور حق رهسپار گردید، از همین مدینه منوره بود که نور حق درخشیدن گرفت و جهان را با شعاع هدایت و ایمان روشن نمود.

مدینه منوره شهر هجرت مصطفی صلی الله علیه و آله و سلم است، ایشان برای هجرت شان مدینه را انتخاب کردند، و تا آخرین رمق حیات در همین شهر مقدس زندگی نمودند، و نهایتا در همین شهر جان به جان آفرین سپردنده، و در همین شهر دفن شدند، و از همین شهر بر انگیخته خواهند شد.



مرقد ایشان اولین قبری خواهد بود که در روز محسن
باز شده و ایشان از آن بر خواهند خواست، غیر از قبر ایشان
جای قبر هیچ پیامبر دیگری به طور یقینی مشخص نیست.
این مدینه مبارکه شهری است که خداوند به آن عزت
و افتخار بخشیده و آنرا بر سایر شهرها برتری داده است.
پس از مکه مکرمه خداوند این شهر را بهترین جای روی
زمین قرار داده است.

برتری مکه بر مدینه

اینکه گفتیم مکه مکرمه بر مدینه منوره فضیلت و
برتری دارد به دلیل این است که وقتی کفار مکه رسول
اکرم صلی الله علیه و آله و سلم را از مکه مکرمه اخراج
کردند، و ایشان عازم مدینه شدند، به مکه روی آورده و
فرمودند:

(والله انك خير أرض الله و أحب أرض الله إلى الله، ولو لا أني
أخرجت منك ما خرجم) «ای شهر مکه! بخدا سوگند
تو بهترین زمین خدایی، و بهترین و محبوبترین زمین



خدا در نزد خدایی، و اگر من اخراج نمی شدم هرگز از
تو بیرون نمی رفتم».

روایت از ترمذی و ابن ماجه است و حدیث صحیح است.

و اما حدیثی که به پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم
نسبت داده می شود که پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم
دعا کردند و فرمودند:

(اللهم إنك أخرجتني من أحب البلاد إلى يعني مكة فأسكنني في
أحب البلاد إليك يعني المدينة)

این حدیث موضوعی است.

این حدیث موضوعی است و معنایش درست نیست،
زیرا از محتوای آن چنین برداشت می شود که خداوند یک
چیزی را دوست دارد و پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم
چیزی دیگری را، و مشخص است که محبت پیامبر صلی
الله علیه و آله و سلم تابع محبت خداوند است و هرگز
دوست داشته خداوند از دوست داشته پیامبر صلی الله علیه
و آله و سلم جدا نیست.



اینک به لطف خداوند تصمیم گرفتم این کتاب کوچک را در فضیلت این مدینه مبارکه به رشتة تحریر در آورم که در آن ابتداء بخشی از فضائل مدینه منوره، سپس بخشی از آداب سکونت آن و در پایان بخشی از آداب زیارت آنرا ذکر خواهم کرد.

فضائل مدینه منوره



مدینه حرم است؟

از فضائل این شهر مقدس و مبارک این است که خداوند متعال آنرا حرم امن قرار داده چنانکه مکه مکرمه را حرم امن قرار داده است.

از پیامبر گرامی صلی الله علیه و آله و سلم روایت است که فرمودند:

(ان ابراهیم حرم مکه، و ابی حرمت المدینة)

صحیح مسلم.



يعنى: «ابراهيم عليه السلام مكه را حرم قرار داده و من مدینه را حرم قرار مى دهم».

مقصود از نسبت حرمت به ابراهيم و محمد عليهما السلام اظهار حرمت است و إلا عين تحريم يا حرمت از جانب ذات متعال خداوند است، اوست که مكه و مدینه را حرم قرار داده است، از میان تمام شهر های جهان خداوند متعال فقط این دو شهر را به این صفت اختصاص داده است.

بنابراین هیچ دلیلی وجود ندارد که خداوند غیر از مکه و مدینه جای دیگری را حرم قرار داده باشد، اینکه بعضی ها گمان می کنند مسجد القصی ثالث الحرمین است اشتباهی بیش نیست که بر زبان بعضی مردم عوام جاری شده است، چون حرمین همین دو حرم است که سومی ندارد، البته تعبیر درستش این است که گفته شود ثالث المسجدین، يعني سومین مسجدی که از طرف خداوند افتخار و عظمت و شرافت یافته اند.



از پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم ثابت شده که در
بارة اثبات فضیلت این سه مسجد و عزم و اراده نماز در آنها
فرموده اند:

(لا تشد الرحال إلا إلى ثلاثة مساجد، المسجد الحرام و
مسجدى هذا والمسجد الأقصى) «عزم سفر به نيت عبادت
جز سه مسجد به هیچ جای دیگری جایز نیست،
مسجد الحرام در مکه مکرمه و این مسجد من و
مسجد اقصی».

صحیح بخاری و صحیح مسلم.

مقصود از حرم در مکه و مدینه کل حدود حرم است،
اینکه مردم فقط مسجد نبوی را حرم می پنداشند، اشتباه
است، زیرا مسجد نبوی به تنها ی حرم نیست بلکه تمام
مدینه حرم است از کوه عیر در جنوب تا کوه ثور در شمال،
و بین دو پهلوی شرقی و غربی آن.

چنانکه پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند:

(المدینة حرم ما بين عير إلى ثور).

صحیح بخاری و صحیح مسلم.



همچنین پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند:

(این حرمت ما بین لابق المدینة آن یقطع عضاهها او یقتل صیدها) «من دو طرف مدینه را حرم قرار دادم، که مبادا درخت آن قطع شود یا شکارش کشته شود». صحیح مسلم.

همچنانکه روشن است اینک مدینه منوره در زمان ما گسترش یافته است و بخش هایی از آبادی از حدود حرم فراتر رفته است، لذا نمی توان گفت تمام ساختمانهای موجود در مدینه حرم است، فقط بناهایی که داخل حدود مدینه باشد حرم است، اما آنچه خارج از حدود حرم باشد میتوان گفت از مدینه است ولی نمی توان گفت حرم است. از پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم در باره حدود حرم الفاظ مختلفی نقل شده گاهی «بین اللاعبین» بین دو طرف مدینه گاهی «بین الحرتین» گاهی «بین الجبلین» و گاهی «ما بین عیر إلى ثور» فرموده اند که مفهوم این الفاظ با هم تفاوتی ندارد، زیرا حدود کوچکتر در حدود بزرگتر داخل است، بین

دو لابه هم حرم است بین دو حره هم حرم است بین دو کوه هم حرم است بین عیر تا ثور هم حرم است.

اگر در مورد قسمتی مشخصی از مدینه پرسشی پیش بیاید که این بخش از حرم هست یا نیست در این صورت می توان آنرا از مشتبهات گفت و پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم روش برخورد با مشتبهات را بیان فرموده اند، و آن احتیاط است.

چنانکه رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم در حدیث صحیحی که امام بخاری و امام مسلم آنرا به روایت نعمان بن بشیر رضی الله عنه آورده اند می فرمایند: (فمن اتقى الشبهات فقد استبرأ لدينه و عرضه و من وقع في الشبهات وقع في الحرام) «پس کسی که از شبهات پرهیزد یقیناً دین و آبرویش را حفظ کرده است و کسی که در شبهات بیفتاد در حرام افتاده است». صحیح بخاری و صحیح مسلم.



از فضائل دیگری که در باره مدینه منوره این شهر مقدس و مبارک آمده این است که پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم آنرا طبیه و طابه نامیدند.

بلکه در صحیح مسلم آمده است که خداوند آنرا طابه نامیده است!! این هر دو لفظ یعنی طابه و طبیه از کلمه طیب به معنی پاک گرفته شده است که بر طیب و پاک دلالت میکنند، پس طابه و طبیه دو تا از اسمای دیگر مدینه است. اینها دو کلمه پاک و پر طراوت هستند که بر شهر و سر زمین پاک گذاشته شده اند.

مدینه مرکز ایمان

از فضائل دیگر مدینه این است که ایمان، به مدینه باز میگردد، چنانکه پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند:

(إِنَّ الْإِيمَانَ لِيَارِزَ إِلَى الْمَدِينَةِ كَمَا تَأْرِزُ الْحَيَاةَ إِلَى جُحْرَهَا)

«یقیناً ایمان به مدینه باز خواهد گشت هم چنانکه مار به سوراخش باز میگردد».

صحیح بخاری و صحیح مسلم.



معنایش این است که سر انجام ایمان به مدینه باز خواهد گشت، و در مدینه باقی خواهد ماند و مسلمانان از سراسر جهان قصد سکونت مدینه را خواهند کرد، و انگیزه شان در این امر ایمان و محبت این شهر مقدس و مبارک خواهد بود که خداوند آنرا حرم قرار داده است.

﴿دستور هجرت به مدینه﴾

از دیگر فضائل مدینه منوره این است که پیامبر خدا صلی اللہ علیہ و آله و سلم فرمودند:

(أمرت بقرية تأكل القرى (يعني أمر بالهجرة إلى هذه المدينة) يقولون لها يشرب و هي المدينة) «بمن دستور داده شد به قریه ای هجرت کنم که سایر قریه ها را خواهد خورد، مردم آنرا يشرب می نامند، در حالیکه مدینه است».

صحیح بخاری و صحیح مسلم.

پس این فرموده رسول الله صلی اللہ علیہ و آله و سلم که (تأكل القرى) تفسیرش این است که بر سایر شهرها پیروز خواهد شد یعنی سر انجام حتماً پیروزی از آن مدینه خواهد بود.



همچنین در معنی و تفسیر این جمله گفته شده که غنیمت هایی که از جهاد در راه خدا بدست می آید به مدینه سرازیر می شود، و این هر دو مورد اتفاق افتاد یعنی هم مدینه منوره بر سایر شهرها پیروز شد، به این صورت که هدایت گران مصلح و مجاهدان فاتح از این شهر مقدس براه افتادند و به حکم پروردگارشان انسانها را از تاریکهای شرک و کفر و جهل و گمراهی به نور ایمان هدایت کردند، و در نتیجه تلاشها و زحمتها و فداکاریهای آنان مردم به دین خدا گرویدند.

بنابر این میتوان با قاطعیت ادعا کرد که هر خیر و نیکی و سعادت و رستگاری که در سراسر جهان به انسانها رسیده منبع و سر چشمه اش این مدینه طیبه و شهر مقدس رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم است.

پس جمله «تأکل القری»: «سایر شهرها را خواهد خورد» مصدق و تفسیرش فتوحات صدر اسلام است که بدست پرتوان دلاور مردان و قهرمانان بی نظیر تاریخ

بشریت، صحابه بزرگوار رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم رقم خورد، آری بدست سرداران بزرگ اسلام خلفای راشدین و دیگر افتخار آفرینان مکتب نبوت رضی الله عنهم اجمعین.

همچنین سرازیر شدن غنیمت به مدینه طیبه نیز تحقق یافت، زیرا پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم از خرج شدن خزانه های قیصر و کسرا در راه خدا خبر دادند، و این امر متحقق شد و این خزانه ها به شهر مقدس مدینه طیبه سرازیر گردید و توسط عدالت گستر بی نظیر تاریخ حضرت عمر فاروق رضی الله عنہ تقسیم شد.

﴿جائزه سکونت در مدینه﴾

از دیگر فضائل مدینه طیبه این است که پیامبر صلی الله علیه و آله سلم بر صبر و تحمل سختیها و دشواریهای مدینه منوره ترغیب دادند، و فرمودند:

(المدینة خير لهم لو كانوا يعلمون) «مدینه بهتر است برای آنان اگر بدانند».



این مطلب را در مورد کسانی فرمودند که در فکر کوچ کردن از مدینه و جستجوی رفاه و آسایش و مال فراوان و روزی گستردگی بودند، وقتی رسول مشفق صلی الله علیه و آله و سلم از تصمیم آنان اطلاع یافتند فرمودند: (المدینة خير لهم لو كانوا يعلمون، لا يدعها أحد رغبة عنها، إلا أبدل الله فيها من هو خير منه و لا يثبت أحد على لأوانها و جهدها إلا كنت له شفيعاً أو شهيداً يوم القيمة) «مدینه بهتر است برای آنان اگر بدانند، هیچ کس نیست که به قصد اعراض و روی گردانی مدینه را ترک کند مگر اینکه خداوند بجای او کسی را در مدینه جای میدهد که از او بهتر باشد، و هیچ کسی نیست که بر سختی و دشواری مدینه صبر کند مگر اینکه در روز قیامت برای او شفیع و گواه خواهم بود».

صحیح مسلم.

این حدیث شریف می رساند که مدینه منوره چقدر فضیلت دارد و اینکه صبر و تحمل بر سختی و دشواری و گرفتاری و تنگی معیشت اگر برای کسی پیش بیاید چقدر

فضیلت دارد، اینگونه رنجها و مشقتها هرگز نباید بهانه قرار گیرد که کسی مدینه را رها کند و در تلاش روزی فراختر و رفاه و آسایش به جای دیگری کوچ کند، بلکه شایسته است که بر هرگونه رنج و مشقتی که احياناً پیش خواهد آمد صبر کند که خداوند در برابر این صبر، اجر عظیم و پاداش فراوانی به او وعده داده است.

خط قرمهز مدینه

از دیگر فضائل مدینه منوره این است که، پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم از یک سو حرمت و عظمت آنرا بیان فرمودند و از سوی دیگر خطر بدعت گذاری و حمایت از بدعت را توضیح دادند لذا می فرمایند:

(المدینة حرم من غير إلى ثور، من أحدث فيها حدثاً أو آوى محدثاً فعليه لعنة الله والملائكة والناس أجمعين لا يقبل الله منه صرفاً ولا عدلاً) «مدینه از کوه عیر (در جنوب) تا کوه ثور (در شمال) حرم است، کسی که در آن بدعتی ایجاد کند یا بدعت گذاری را پناه دهد پس لعنت خدا و



فرشتگان و تمام مردم بر او باد، خداوند هیچ فرض و نفلى از او نخواهد پذيرفت». صحیح بخاری و صحیح مسلم.

برکت مدینه

از ديگر فضائل مدینه منوره اين است که رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم برای آن دعای برکت نمودند از جمله می فرمایند:

(اللهم بارك لنا في ثورنا و بارك لنا في مدینتنا و بارك لنا في صاعنا و بارك لنا في مدننا) «پروردگارا! در میوه مان بما برکت عنایت فرما، در شهر ما (مدینه) به ما برکت عنایت فرما». صحیح مسلم.

پاسداران مدینه

از ديگر فضائل مدینه منوره اين است که دجال و وبا (يعنى بيماري هاي واگير) به مدینه وارد نخواهد شد، چنانکه پیامبر گرامی صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند:



(علی انقاب مدینة ملائكة لا یدخلها الطاعون و لا الدجال)
«یعنی بر راههای ورودی مدینه فرشتگانی مأمورند که
از آن حفاظت می کنند لذا دجال و وبا به مدینه وارد
نخواهد شد».

صحیح بخاری و صحیح مسلم.

احادیشی که در باب فضائل مدینه منوره آمده خیلی
زیاد است آنچه ما در اینجا ذکر کردیم فقط بخشی از
روایاتی است که یا در صحیحین یعنی بخاری و مسلم و یا
در یکی از آنها آمده است.

بهترین کتابی که در فضائل مدینه منوره نوشته شده
کتابی است که توسط دکتر صالح بن حامد الرفاعی نگاشته
شده که در اصل تر دکترای ایشان از دانشگاه اسلامی
مدینه منوره است، اسم کامل کتاب این است:

(الأحاديث الواردة في فضائل المدينة جمعاً و دراسة)

که بنده سفارشم به طلبه و علماء این است که حتما
این کتاب را داشته باشند، و از آن استفاده کنند.



خصوصیات مدینه



از ویژگی های این شهر مقدس این است که در آن دو مسجد بزرگ یعنی مسجد پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم و مسجد قباء می درخشد.

در باره مسجد رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم احادیث زیادی آمده است، از جمله اینکه رسول گرامی صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند:

(لا تشد الرحال الا الي ثلاثة مساجد، المسجد الحرام، و مسجدي هذا والمسجد الاقصى) «سفر مخصوص به نیت عبادت جز به سه مسجد به هیچ جای دیگری جایز نیست، مسجدالحرام، و این مسجد من و مسجد اقصى».

صحیح بخاری و صحیح مسلم.

پس در این مدینه مقدس یکی از سه مسجدی است که به دست پیامبران علیهم السلام ساخته شده است، و

این همان سه مسجدی است که سفر به قصد ثواب و عبادت جز به اینها به هیچ جای دیگری جایز نیست.

فضیلت نماز در مدینه

همچنین در باره فضیلت نماز خواندن در این مسجد شریف روایات صحیح آمده است و اینکه یک نماز در مسجد شریف نبوی برتر از هزار نماز در غیر آن است، چنانکه رسول مکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند:

(صلوة في مسجدي هذا افضل من الف صلاة في ما سواه
المسجد الحرام) «یک نماز در این مسجد من بهتر از هزار نماز در غیر آن است به جز مسجد الحرام». صحیح بخاری و صحیح مسلم.

پس فضیلت بزرگ و فرصت بسیار ارزشمندی است که انسان برای آخرتش از آن بهره بگیرد و حد اکثر استفاده را بکند، فرصتی که اجر و پاداش در آن افزایش می یابد، نه ده برابر و صد برابر بلکه بیش از هزار برابر.



مشخص است که تاجران و بازاریان ما در عصر حاضر اگر بدانند که مالشان در فلان فصل یا فلان مناسب و در فلان جا به فروش می‌رسد، بدون چون و چرا به هر قیمتی شده‌خود را برای آن فصل و آن تاریخ آماده می‌کنند، که ممکن است استفاده شان به پنجاه در صد یا صد در صد برسد!.

در حالیکه فایده نماز در مسجد شریف نبوی دنیایی هم نیست، زایل شدنی هم نیست، احتمالی و غیر یقینی هم نیست، و پنجاه در صد و صد در صد هم نیست، بلکه «آخری» و «ماندنی» و «همیشگی» و «بیش از هزار برابر» است. پس کیست که آستین بالا زند و با یقین و باور کامل به وعده خدا و رسول صلی الله علیه و آله و سلم کمر همت بیند و از اینگونه فرصتها استفاده کند.



پاسخ چند سؤال مهم



در باره این حدیث و مسجد شریف نبوی چند نکته قابل تذکر است:

نماز نفل چطور؟

اول: اجر و پاداش در مسجد شریف نبوی که به بیش از هزار برابر می رسد به نماز های فرضی اختصاص ندارد بلکه نماز های نفلی را نیز شامل می شود، زیرا پیامبر صلی اللہ علیہ و آله و سلم «صلاتة» فرمودند، پس همچنانکه نماز فرض برابر با هزار نماز است یک نماز نفل نیز برابر با هزار نماز است.

نماز در توسعه چطور؟

دوم: اجر مذکور در حدیث یعنی هزار برابر به مسجد خود حضرت رسول اکرم صلی اللہ علیہ و آله و سلم یا مسجد قدیم اختصاص ندارد، بلکه همچنانکه مسجد قدیم را شامل می شود همه توسعه ها و اضافاتی که چه تا کنون



به مسجد ملحق شده و چه در آینده ملحق خواهد شد همه را شامل می شود، به دلیل اینکه دو خلیفه راشد عمر فاروق و عثمان ذی النورین رضی الله عنهم مسجد شریف نبوی را از طرف جلو یعنی قبله توسعه دادند.

بنابر این مشخص است که امام و صفهای جلو که در توسعه واقع است خارج مسجد زمان خود حضرت صلی الله علیه و آله و سلم قرار میگیرد، اگر توسعه مسجد حکم مسجد را نمی داشت آن دو خلیفه راشد رضی الله عنهم مسجد شریف را بویژه از طرف جلو توسعه نمی دادند، در حالیکه هنگام توسعه حضرت عمر فاروق و عثمان ذی النورین رضی الله عنهم بسیاری از صحابه رضی الله عنهم زنده و موجود بودند، اما هیچکس از آنان بر این کار حضرت عمر و عثمان رضی الله عنهم اعتراف نکرد، پس این موضوع خود دلیل روشن و قاطع است که اجر هزار برابر به مسجد زمان حضرت رسول صلی الله علیه و آله و سلم اختصاص ندارد.



بخشی از بهشت در مدینه!

سوم: در مسجد شریف قطعه یا بخشی است که رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم آنرا باگی از بهشت توصیف نمودند، چنانکه فرمودند:

(ما بین بیتی و منبری روضة من ریاض الجنة) «بین خانه و منبر من باگی از باغهای بهشت است».

صحیح بخاری و صحیح مسلم.

طبعی است که اختصاص این بخش مشخص از مسجد شریف به این صفت دلالت بر فضیلت و اختصاص این بخش دارد، و راه استفاده از این فضیلت این است که بندۀ مؤمن سعی کند در آن نماز نفل بخواند و به ذکر خدا و تلاوت قرآن مشغول شود بشرطیکه در نشستن و نماز خواندن در آن یا برای رسیدن به آنجا به کسی اذیت و آزار نرساند.



و اما اداء کردن نماز های فرض در صفات های جلو بهتر است، زیرا پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند:

(خیر صفوف الرجال أوطا و شرها آخرها) «بهترین صفات های مردان صفات های اول و بدترین آن صفات های آخر است».

صحیح مسلم.

و همچنین می فرمایند:

(لَوْ يَعْلَمُ النَّاسُ مَا فِي النِّدَاءِ وَ الصَّفَاتِ الْأُولَى ثُمَّ لَمْ يَجْدُوا إِلَّا أَنْ يَسْتَهْمُوا عَلَيْهِ لَأَسْتَهْمُوا عَلَيْهِ) «اگر مردم اجر و پاداش اذان و صفات اول را بدانند آنگاه ببینند که برای حصول آن جز قرعه کشی راهی وجود ندارد حتما قرعه کشی خواهند کرد».

صحیح بخاری و صحیح مسلم.

خارج از مسجد چطور؟

چهارم: هرگاه مسجد نبوی از نماز گزاران پر شود و کسی دیرتر برسد و در مسجد جای نیابد هر جایی که در



خارج از مسجد جز طرف قبله توانست به صفحهای نماز بپیوندد، طبیعی است که اجر و پاداش نماز جماعت را حاصل خواهد کرد، و اما پاداش هزار نماز یا هزار برابر فقط به کسانی اختصاص دارد که داخل مسجد نماز بخوانند، زیرا پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند:

(صلوة في مسجدي هذا خير من ألف صلاة فيما سواه إلا المسجد الحرام)^۱

پس کسی که در خیابان نماز بخواند واضح است که در مسجد نماز نخوانده بنابراین اجر و پاداش مذکور به او تعلق نمی گیرد.

چهل نماز چطور؟

پنجم: در نزد بسیاری از مسلمانان چنین شایعه شده است که هر کس به مدینه منوره بباید الزاماً باید در مسجد

۱- «یک نماز «در این مسجد من» بهتر از هزار نماز در غیر آن است به جز مسجد الحرام».



نبوی چهل نماز بخواند، به دلیل حدیثی که در مسند امام احمد از حضرت انس رضی الله عنه روایت شده که پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند:

(من صلی فی مسجdi أربعین صلاة لا تفوته صلاة کتب له براءة من النار و نجات من العذاب و برئ من النفاق) «هر کس در مسجد من چهل نماز بخواند که هیچ نمازی از او فوت نشود برایش برائت از دوزخ و نجات از عذاب نوشته می شود و از نفاق بری می گردد».

در حالیکه این حدیث ضعیفی است که حجت قرار نمی گیرد، بلکه در این زمینه وسعت وجود دارد، بنابر این هر کس که به مدینه بیاید نمازهای معین یا عدد مشخصی از نمازها در مسجد رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم بر او لازم نمی شود، بلکه هر نمازی در این مسجد شریف



از هزار نماز در جای دیگر بهتر است، بدون اینکه این اجر و پاداش به نماز مشخصی ارتباط داشته باشد.^۱

دفن در مساجد چطور؟

ششم: بسیاری از مسلمانان در کشورهای مختلف اسلامی متأسفانه گرفتار بلایی شده اند که در تضعیف اعتقادات آنان نقش منفی و بلکه مخرب دارد، و آن اینکه بر روی قبر یا در کنار بعضی قبرها مسجد می سازند، یا اینکه مرده را در محوطه مسجد دفن می کنند!!!.

۱- منظور این است که هشت روز و چهل نماز هیچ ربطی به حج و عمره ندارد، خدا کند کسی بتواند هشتاد روز در مدینه بماند و چهل نه، که چهارصد نماز بخواند هر چه بیشتر بهتر، فقط دانستن این نکته مهم است که آیا در صورت کم شدن عدد نمازها از چهل، حج و عمره زائر درست است یا خیر؟ که طبعا در نزد همه علماء و همه مذاهب فقهی درست و کامل است.

مترجم.



استدلال يا در واقع بهانه و دستاويز بعضی ها در اين زمينه وجود قبر رسول مكرم صلی الله عليه و آله و سلم در مسجد شريف ايشان است!!

پاسخ يك اشكال

پاسخ شبهه مذكور اين است که پیامبر صلی الله عليه و آله و سلم هنگامی که وارد مدینه منوره شدند اولین کاری که کردند مسجدشان را ساختند و سپس خانه يا حجرات امهات المؤمنین را در کنار مسجد بنا کردند.

از جمله حجره ام المؤمنین حضرت عایشه رضی الله عنها که رسول معظم صلی الله عليه و آله و سلم در آن دفن شدند، اين حجرات بعد از رسول الله صلی الله عليه و آله و سلم در زمان خلفای راشدین رضی الله عنهم و زمان حضرت معاویه رضی الله عنه و خلفای دیگر بعد از ايشان همچنان وجود داشت، در زمان خلافت بنی امية مسجد نبوی توسعه و گسترش داده شد و حجره حضرت عایشه



رضی الله عنها که قبر شریف رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم در آن بود به مسجد ملحق گردید.

آخرین وصیت رسول الله

صلی الله علیه و آله و سلم



احادیث بسیار محکم و غیر قابل نسخی از پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم روایت شده که دلالت میکند قبر یا قبرستان را مسجد قرار دادن حرام است.

از جمله حدیث جنبد بن عبدالله البجلي رضی الله عنه که فقط پنج شب پیش از وفات حضرت از ایشان شنیده است میفرماید:

پنج روز پیش از وفات:

پنج روز قبل از وفات پیامبر گرامی صلی الله علیه و آله و سلم از ایشان شنیدم که می فرمودند:

(ای ابرا ای الله آن یکون لی منکم خلیل فیان الله اتخدنی خلیلا
کما اتخد ابراهیم خلیلا و لو کنت متخدنا من امی خلیلا
لأتخدت ابیاکر خلیلا الا و إن من کان قبلکم کانوا يتخدون



قبور أنبياءهم و صالحیهم مساجد، ألا فلا تخدوا القبور
مساجد فیاني أنهاكم عن ذلك) «من به بارگاه خدا از این
امر بیزاری می جوییم که از میان شما خلیلی داشته
باشم، زیرا خداوند همچنانکه ابراهیم را انتخاب کرده
مرا نیز برای خودش بر گزیده است، ولی اگر من می
خواستم از میان امتم کسی را خلیل بر گزینم حتما
ابوبکر را انتخاب می کردم، بدانید و آگاه باشید که
امتهايی که قبل از شما بودند همواره قبرهای پیامبران
و نیکوکارانشان را مسجد قرار می دادند، بدانید و آگاه
باشید مبادا شما قبرها را مسجد درست کنید که من
شما را از اینکار نهی می کنم».

صحیح بخاری و صحیح مسلم.

در آخرین لحظات زندگی:

بلکه پیامبر گرامی صلی الله علیه و آله و سلم در
آخرین لحظات زندگی هنگامی که داشتند این دنیا را وداع
می کردند چنانکه از ام المؤمنین حضرت عایشه صدیقه و
ابن عباس رضی الله عنهم روایت شده فرمودند:



هنگامی که رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم در آخرين بيماري شان بسر می بردند قدیفه ای بر چهره شان می انداختند، هر گاه احساس دلتنگی می کردند چهره شان را باز میکردند، در چنین حالتی فرمودند: (لعنة الله على اليهود والنصارى اخذدوا قبور انبیاءهم مساجد یحذر ما صنعوا) «لعنت خدا بر یهود و نصارى باد که قبر های پیامبران شان را مسجد قرار دادند، از کردار آنان بر حذر میداشت».»

صحیح بخاری و صحیح مسلم.

نتیجه گیری

این احادیث از ام المؤمنین عایشه صدیقه و ابن عباس و جنبد بن جناده رضی الله عنهم چنان قوی و محکم است که هرگز قابل نسخ نیست زیرا حدیث جنبد در آخرين روزهای عمر شریف رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم بوده و حدیث عایشه و ابن عباس رضی الله عنهمها در آخرين لحظات عمر مبارک آن حضرت بوده است.



بنابر این برای هیچکس از امت اسلامی چه فرد و چه گروه شایسته نیست که مدلول این احادیث صحیح و محکم را فرو گذارد، و کاری را که در زمان بنی امیه صورت گرفته دستاویز قرار دهد.

زیرا همچنانکه عرض کردیم مرقد رسول مکرم صلی اللہ علیہ و آله و سلم در زمان بنی امیه به مسجد شریف ایشان ضمیمه شد، پس این عمل را بهانه و دستاویز قرار دادن و بر این اساس بر قبرها مسجد ساختن یا مرده ها را در مساجد دفن کردن به هیچ عنوان جایز نیست.

مسجد قباء و فضیلت آن

مسجد قباء دومین مسجدی است که در مدینه منوره دارای فضیلت و منزلت فوق العاده ای است، به تعبیر قرآن کریم این مسجدی است که از اولین روز بر تقوی بنا نهاده شده است.



فضیلت نماز در مسجد قباء هم از سنت قولی و هم از سنت فعلی پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم کاملاً ثابت و روشن است.

در باره عمل یا سنت فعلی ایشان از عبد الله بن عمر رضی الله عنہما روایت است که فرمود:

(کان النبي صلی الله علیه و آله و سلم یاً مسجد قباء کل سبت ماشیاً او را کجاً فیصلی فیه رکعتین) «پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم هر روز شنبه پیاده یا سوار، به مسجد قباء می آمدند، و در آن دو رکعت نماز می خواندند» صحیح بخاری و صحیح مسلم.

و اما سنت قولی حضرت رسول صلی الله علیه و آله و سلم از سهل بن حنیف رضی الله عنہ روایت است که فرمود رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند:

(من تطهر فی بیته ثم آتی مسجد قباء فصلی فیه صلاة کان له أجر عمرة) «هر کس در خانه اش وضوء بگیرد و سپس به مسجد قباء برود و در آن دو رکعت نماز بخواند به او پاداش یک عمره داده خواهد شد».



ابن ماجه و دیگران

اینکه پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم «فصلی فیه صلاة» فرمودند چون لفظ «صلاه» نکره است نماز فرض و نفل هر دو را شامل می شود.

در سنت هیچ دلیل دیگری وجود ندارد که غیر از این دو مسجد، مسجد دیگری فضیلت خاصی داشته باشد.

در هر نفسی دو شکر لازم!

به کسی که خداوند توفیق سکونت در مدینه مبارکه این طبیة الطيبة را عنایت فرماید، باید یقین و باور داشته باشد و همواره این تصور را در ذهن و قلبش استحضار داشته و تکرار کند که او به نعمت بسیار بزرگ و احسان عظیمی دست یافته است.

بنابر این برای حصول این نعمت بزرگ خدا را سپاس گوید و شکرش را بجای آورد که چنین فضل و احسان رشک آفرینی نصیبیش کرده است، این ساکن مدینه باید بیندیشد که چقدر از ساکنان روی زمین فقط در اشتیاق و



آرزوی این نشسته اند که روزی خداوند به آنان توفیق حتی یکبار مشرف شدن به مکه مکرمه و مدینه منوره را عنایت فرماید، تا بتوانند مدتی هر چند کوتاه در این دیار مقدس سپری کنند، و بعضی از این مؤمنان مشتاق، شاید سالها زحمت می کشد و اندک اندک پس انداز می کند تا شاید روزی به این آرزویش برسد.

یک خاطره از حجاج هند

به یاد دارم که یکی از علمای هندوستان تعریف میکرد که در گذشته حجاج هندی با کشتی های بادی به حج می رفتهند، و مدت ها بر روی دریا بودند تا به مکه و مدینه می رسیدند!

میگفت از جمله عده ای پس از مدت‌ها سفر طولانی دریا وقتی به خشکی رسیدند و گفته شد که به سرزمین مکه و مدینه رسیده اند همانجا در داخل کشتی از خوشحالی به سجده افتادند و شکر خدا را به جای آوردن.



آداب سکونت در مدینه منوره



طبعا سکونت این شهر مقدس از خودش آدابی دارد.

۱- محبت با مدینه

اینکه بندۀ مسلمان این مدینه طبیه را به خاطر فضیلت آن دوست داشته باشد و به خاطر اینکه پیامبر گرامی صلی الله علیه و آله و سلم آنرا دوست می داشتند، امام بخاری در صحیحش از انس ابن مالک رضی الله عنہ روایت میکند که:

(أن النبي صلی الله علیه و آله و سلم کان إذا قدم من سفر فنظر إلى جدرات المدينة أ وضع راحلته و إن کان على دابة حرکها من حبها) «پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم هرگاه از سفری باز میگشتند تا چشمنشان به دیوارهای مدینه می افتاد مرکب شان را رها می کردنده، و اگر بر مرکبی سوار می بودند از شدت محبتی که به مدینه داشتند آنرا حرکت می دادند».



۲- احتیاط در مدینه

اینکه مسلمان به شدت بکوشد که بویژه در دوران سکونتش در این مدینه طبیه بر اوامر خداوند ثابت و استوار و به اطاعت خدا و رسولش شدیدا پایبند باشد و به شدت مواطلب باشد که به هیچ گونه بدعت و گناه و نافرمانی آلوده نگردد.

زیرا همچنانکه حسنات و اعمال نیک و شایسته در این مدینه طبیه و در این شهر مقدس بسیار ارزشمند است و ثواب هزار برابر دارد طبیعی است که بدعت و گناه نیز در چنین جای مقدسی خیلی خطرناک است و کسی که در حرم مرتکب گناه و نافرمانی خدا گردد گناهش بزرگتر و شدیدتر از گناه کسی است که در غیر حرم گناه میکند، گرچه این لطف و کرم خداوند است که گناه مانند ثواب چند برابر حساب نمی شود، اما از آنجایی که در حرم انجام میگیرد خطر آن بیشتر می شود.



۳- استفاده از مدینه

بنده مسلمان باید حرص داشته باشد که در این شهر مقدس که فوائد و اجر و ثواب هر عملش چندین برابر است، در تجارت اخروی سهم وافر داشته باشد، به این صورت که سعی کند حد اکثر نمازهایش را در مسجد رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم بخواند، تا بتواند اجر و پاداشی که در حدیث رسول مکرم صلی الله علیه و آله و سلم آمده بدست آورد، آن رسول معظم صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند:

(صلوة في مسجدي هذا خير من ألف فيما سواه إلا المسجد الحرام) «یک نماز در این مسجد من بهتر از هزار نماز در غیر آن است به جز مسجد الحرام».

۴- در مدینه الگوی خیر باشید!

هر مسلمانی که خداوند به او توفیق سکونت در این مدینه طیبه را داده است باید الگوی خیر و فضیلت برای دیگران باشد، زیرا او در شهری توفیق سکونت یافته که



روزی منبع و سر چشمۀ نور بوده است، و کاروانهای دعوتگر و مصلح از اینجا به سراسر عالم اعزام می شدند. و کسانی که به این شهر مقدس و مرکز علم و هدایت و نور می آمدند به راحتی می توانستند بیینند که ساکنان آن الگوی کامل هر خیر و نیکی هستند، و هر کدام آنان به تمام صفات و اخلاق نیک مزین می باشند.

بنابر این وفدها و نمایندگانی که به مدینه طبیه می آمدند و بر می گشتند، از جو روحانی و الگوهای صادق و مؤمن آن اثر می پذیرفتند و رنگ می گرفتند و طبعا آنرا منعکس می کردند.

چون هر بیننده ای به خوبی ملاحظه میکرد که تک تک ساکنان این شهر پر خیر و برکت چگونه از کارهای خیر و فضیلت و طاعت و فرمانبرداری خدا و رسول صلی الله علیه و آله و سلم لذت می برد، پس الگوی نیک، اثر



نيک منعکس ميکند، و تمام افراد و ساکنین اين شهر
مبارک الگو و نمونه بودند.^۱

بر عکس اگر افراد ساکن در اين شهر مقدس اعمالشان
بر خلاف مقام شامخ اين مرکز ايمان و منبع خير و برکت و
سرچشمءه تقوا و فضيلت باشد گر چه به هيج وجه از ارزش
والاي آن چيزی نخواهد كاست اما اين خود شخص است
كه با وجود داشتن فرصت تنبلي کرده و استفاده ننموده
است!

پس علاوه بر اينکه از اين شهر مقدس و فرصت هاي
طلايي آن استفاده نکرده و مستحق ستايش قرار نگرفته
كه ضرر خواهد کرد، و نکوهش خواهد شد.

۱- جز تعداد اندکي منافق که کردار آنان مغلوب و از چشم دیگران پنهان بود.
مترجم.



٥- قدر شناس باشید!

هر مسلمان ساکن مدینه طبیه هنگامی که در این شهر مقدس ساکن است باید همواره بیاد داشته باشد که در سرزمینی پاگ و محل فرود آمدن وحی و مرکز ایمان و در شهر رسول مکرم صلی الله علیه و آله و سلم و صحابه بزرگوارش مهاجرین و انصار زندگی می کند. شهری که آنها بدان روی آوردن و همواره با خیر و نیکی و پایبندی و استقامت بر حق و هدایت، نور افشانی می کردند.

پس مبادا از ما کار و حرکتی سرزند که مخالف عملکرد آنان باشد، مبادا در این شهر مقدس و مرکز علم و ایمان و دعوت اسلام از کسی خطایی سرزند که خشم و غصب خدای عزوجل را به جوش آورد!

خدای نکرده اگر کسی در چنین مکان مقدس و نورانی که فقط جای فضائل و نیکی ها و استفاده اخروی است مرتکب گناه و نافرمانی پروردگارش شود، بداند که سر انجام بدی را برای خودش رقم زده است و ضرر و زیان

این گناه و مخالفت خدا و رسول صلی الله علیه و آله و سلم جز شقاوت و بدبختی دنیا و آخرت چیزی نخواهد بود. خوشا به سعادت کسانی که از تصور گناه هم به دورند. و اگر احیانا شیطان آنانرا بفریبد بلا فاصله روی به درگاه خدا می آورند و با توبه و استغفار و پشیمانی، خود را پاک میکنند.

۶- بدعت گوییز باشید!

ساکن مدینه منوره باید به شدت بترسد و احتیاط کند که مبادا در این شهر مبارک بدعتی انجام دهد یا صاحب بدعتی را پناه دهد و در نتیجه مستحق لعنت خدا قرار گیرد، زیرا از رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم ثابت شده که فرمودند:

(المدینة حرم من غير إلى ثور فمن أحدث فيها حدثاً أو آوى محدثاً فعليه لعنة الله والملائكة والناس أجمعين لا يقبل الله منه صرفاً ولا عدلاً) «مدینه از کوه عیر (در جنوب) تا کوه ثور (در شمال) حرم است، پس هر کس در آن بدعتی



ایجاد کند یا بدعت گذاری را پناه دهد لعنت خدا و فرشتگان و تمام مردم بر او باد، خداوند در روز قیامت هیچگونه فرض و نفلی از او قبول نخواهد کرد».

صحیح مسلم از روایت ابو هریره رضی الله عنہ. صحیحین از روایت علی بن ابی طالب رضی الله عنہ.^۱

۷- در مدینه شکار نکنید!

اینکه در مدینه منوره هیچگونه درختی را قطع نکند و هیچ حیوانی را شکار نکند، زیرا از رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم احادیثی روایت شده که از این امور منع میکند، از جمله میفرماید:

(إن إبراهيم حرم مكة و إن حرمت المدينة ما بين لابتها لا يقطع عضاهما و لا يصاد صيدها) «ابراهيم عليه السلام

۱- علماء در معنی صرف و عدل اقوال زیادی فرموده اند که قویترین آن فرض و نفل است. رک: فتح الباری شرح صحیح بخاری حدیث شماره ۱۸۷۰. مترجم



مکه را حرم قرار دادند و من مدینه را حرم اعلان میکنم، بین دو پهلوی آن حرم است، نه درخت آن قطع گردد و نه شکار آن صید شود».

حدیث در مسلم از روایت جابر بن عبد الله انصاری رضی الله عنهم است.

همچنین امام مسلم با روایت سعد بن ابی وقارص رضی الله عنهم نقل میکند که پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند:

(ابی احرم ما بین لابی المدینة آن یقطع عضاهما او یقتل صیدها)

«من بین دو پهلوی مدینه را حرم اعلان میکنم، بنابر این قطع کردن درخت و کشتن شکار آن حرام است».

صحیح مسلم

و در صحیحین به روایت عاصم بن سلیمان الاحول

نقل شده که گفت:

«از انس رضی الله عنه پرسیدم که آیا رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم مدینه را حرم قرار داده است؟ فرمود بله، از فلان جا تا فلان جا یعنی (عیر تا ثور) را حرم قرار داده اند که قطع کردن درختان آن



حرام است، هر کس در آن بدعتی انجام دهد یا صاحب بدعتی را جای دهد لعنت خدا و فرشتگان و تمام مردم بر او باد».

صحیح بخاری و صحیح مسلم.

و در صحیحین از روایت ابو هریره رضی الله عنہ آمده است که فرمود:

(لو رأيْتُ الظَّبَاءَ بِالْمَدِينَةِ تَرْقَعُ مَا ذَعَرَتُهَا) «اگر آهوبی را ببینم که در مدینه می چرد آنرا رم نخواهم داد، زیرا رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند: (ما بین لابتیها حرام) «بین دو پهلوی مدینه حرام است».

صحیح بخاری و صحیح مسلم.

منظور از درختانی که قطع کردن آن حرام است درختانی است که با قدرت الله عزوجل به طور طبیعی می رویند و رشد می کنند و اما درختانی که مردم آنها را می کارند اگر نیازی باشد که آنرا قطع کنند مانعی وجود ندارد.



۸- صبر کنید جائزه دارید!

اینکه ممکن است مسلمان ساکن مدینه به تنگی رزق و بعضی مصیبتها و سختی ها آزمایش شود که در آن صورت شایسته است از صبر و استقامت و تحمل کار بگیرد و همواره خدا را شاکر باشد، در حدیثی که أبوهریره رضی الله عنه روایت می کند رسول گرامی صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند:

(لا يصبر على لاؤاء المدينة و شدقاً أحد من أمتي إلا كت له شفيعاً يوم القيمة أو شهيداً) «هیچ کسی از امت من نیست که بر سختی و مصیبت مدینه صبر کند مگر اینکه در روز قیامت شفیع او خواهم بود، یا بر او گواه خواهم بود».

صحیح مسلم.

همچنین در صحیح مسلم آمده است که ابوسعید مولای المهری در زمان حوادث حرّه خدمت ابوسعید خدری رضی الله عنه آمد و با ایشان در باره کثرت عیال و فرزندان و گرانی قیمت ها درد دل کرد، و نظر خواست که مدینه را



ترک کند و به جای دیگری برود زیرا نمی تواند بر سختی و دشواری مدینه صبر کند!

صحابی جلیل القدر ابو سعید خدری رضی الله عنه فرمود: «ویک!» من هرگز چنین مشوره ای به تو نمی دهم، من از رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم شنیدم که می فرمودند:

(لا يصبر أحد علي لأوانها فيموت إلا كنت له شفيعا يوم القيمة ازا كان مسلما) «هیچ کسی نیست که بر سختی مدینه صبر کند و بمیرد مگر اینکه من در روز قیامت شفیع او خواهم بود، البته اگر مسلمان باشد».
صحیح مسلم.

۹- دشمن مدینه ذوب می شود!

اینکه از آزار و اذیت اهل مدینه بپرهیزد، آزار و اذیت هر مسلمانی در هر جا حرام است، اما در دیار مقدسی مثل مکه مکرمه و مدینه منوره گناهش سخت تر و بزرگتر است.



امام بخاری در صحیحش از سعد بن ابی وقاری رضی الله عنه روایت می کند که فرمود از رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم شنیدم که می فرمود:

(لا يكيد أهل المدينة أحد إلا اجماع كما ينماع الملح في الماء)

«هیچ کسی نیست که علیه اهل مدینه سازش و توطئه کند مگر اینکه همانند ذوب شدن نمک در آب ذوب خواهد شد».

صحیح بخاری.

و امام مسلم در صحیحش از ابو هریره رضی الله عنه روایت می کند که فرمود رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند:

(من أراد أهل هذه البلدة بسوء (يعني المدينة) أذابه الله كما يذوب الملح في الماء) «هر کس در باره اهل مدینه اراده بدی داشته باشد خداوند او را ذوب خواهد کرد همچنانکه نمک در آب ذوب می شود».



۱۰- مغورو نشويدي!

اينکه ساکن مدينة منوره نباید مغورو شود و از روی غورو و تکبر بگويد من از ساکنین مدينة هستم لذا من از دیگران بهترم، چون سکونت در مدينة اگر با عمل صالح و استقامت بر طاعت خدا و رسول صلی الله عليه و آله و سلم و دوری از گناه و نافرمانی نباشد هیچ گونه نفعی نخواهد داشت بلکه بر عکس به ضرر او تمام خواهد شد، در موطن امام مالک آمده است که سلمان فارسی رضی الله عنه فرمود:

(إِنَّ الْأَرْضَ لَا تَقْدِسُ أَحَدًا وَ إِنَّمَا يَقْدِسُ الْإِنْسَانُ عَمَلَهُ)
 «زمین هیچ کس را مقدس نمی کند آنچه که به انسان احترام و شخصیت و تقدس می بخشد عمل اوست».

گرچه در سندش انقطاع وجود دارد اما معنایش صحیح است، و این روایت عین مطابق واقعیت است زیرا خداوند



متعال میفرماید: **«إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتَقَاءُكُمْ»** «گرامی ترین شما در نزد خداوند پرهیزگارترین شماست».

حجرات: ۱۳

این یک واقعیت روشن و غیر قابل انکار است که شهر مدینه در هر زمان محل زندگی طبقات مختلف مردم بوده است. همچنانکه مردم صالح و نیکوکار در این شهر مقدس زندگی میکرده، انسانهای شرور و بدکار نیز در اینجا می زیسته اند.

انسان های صالح و نیکو از اعمال نیک شان استفاده میکنند اما شهر مدینه با همه تقدسی که دارد به افراد شریر و بدکار تقدس نمی بخشد، و شخصیت پست آنها را عوض نمی کند.

مثل نسب که هیچ انسانی فقط بدلیل اینکه از فلان خاندان شریف و محترم است این شرافت و بزرگواری خاندان، بدون عمل صالح در نزد خداوند برایش نفعی نخواهد داشت، زیرا پیامبر گرامی صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند:



(من بطاً به عمله لم يسرع به نسبة) «کسی که عملش او را عقب بیندازد نسبش نمی تواند او را جلو بیندازد». یا به او شخصیت ببخشد.

صحیح مسلم.

پس کسی که عملش او را از بهشت باز دارد نسبش او را به بهشت نخواهد رساند.

۱۱- در مدینه طالب علم باشید!

به عنوان آخرین نقطه در این رابطه عرض میکنم که هر مسلمان ساکن مدینه طیبه باید بداند که او در شهری زندگی میکند که روزی سر چشمۀ نور و علم و هدایت بوده است، علم نافعی که انسان را با دین و قرآن و راههای رسیدن به خدا آشنا میکند از همینجا سر چشمۀ گرفته و به سراسر جهان رسیده است.

بنابر این هر مسلمان ساکن مدینه باید حرص و علاقه شدید داشته باشد که علم شرعی و دینی حاصل کند، علمی که در پرتو آن بتواند خدا را با بصیرت و دانش



و بیانش بشناسد و بپرستد. به سوی رضایت و خوشنودی ذات متعالش حرکت کند و همچنین در پرتو نور این علم بتواند دیگران را نیز با بصیرت و دانش و بیانش به سوی دین خدا و رضایت و خوشنودی او تعالی فرا خواند، بخصوص اگر این طلب و یاد گیری در مسجد رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم باشد.

در حدیثی که ابو هریره رضی الله عنه روایت میکند می فرماید: از رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم شنیدم که می فرمودند:

(من دخل مسجدنا هذا يتعلم خيراً أو يعلمه كان كالمجاهد في سبيل الله و من دخله لغير ذلك كان كالناظر إلى ما ليس له) «هر کس در این مسجد ما داخل شود و خیری (علم شرعی) یاد بگیرد یا به دیگران یاد دهد مانند مجاهد فی سبیل الله است، و هر کس برای غیر این مقصد به



مسجد ما داخل شود مانند کسی است که به چیزی نگاه میکند که متعلق به او نیست».^۱

آداب زیارت مدینه



همچنان که سکونت در مدینه آدابی دارد زیارت آن نیز آدابی دارد. هر زائر مدینه مکلف است بخش مهمی از آدابی که برای ساکنین مدینه عرض کردیم و جنبه عمومی دارد رعایت کند، علاوه بر آن آدابی دیگری نیز هست که با اختصار به عرض می رسانیم از جمله:

شایسته است مسلمان بداند که هر زائر مدینه که قصد آمدن به مدینه منوره را دارد مشخصا نیت کند که برای دیدن و زیارت مسجد رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم

۱- مسند امام احمد و سنن ابن ماجه و غیره شاهدی نیز در معجم طبرانی به روایت سهل بن سعد رضی الله عنه آمده است.



و به نیت عبادت و نماز خواندن در آن می رود زیرا پیامبر گرامی صلی الله علیه و آلہ و سلم فرمودند: (لا تشد الرحال إلا إلى ثلاثة مساجد: المسجد الحرام، و مسجدي هذا، والمسجد الأقصى) «سفر به قصد عبادت جز به سه مسجد جایز نیست، مسجد الحرام و این مسجد من، و مسجد الأقصى».

صحیح بخاری و صحیح مسلم.

این حدیث دلالت میکند که سفر به قصد عبادت به هیچ جای دیگری جز این سه مسجد درست نیست چه مسجد باشد چه هر جای دیگری. شدالرحال یا سفر به قصد عبادت یعنی اینکه انسان از سفرش به آن مسجد فقط قصد تقرب و نزدیکی به خداوند را داشته باشد.

در سنن نسایی از ابو هریره رضی الله عنه روایت است که فرمود: با بصره ابن ابی بصره الغفاری رضی الله عنه ملاقات کردم پرسید از کجا آمدی؟ گفتم: از طور فرمود: اگر قبل از رفتنت ترا می دیدم نمی گذاشتم بروی، گفتم: چرا؟ فرمود: از رسول الله صلی الله علیه و آلہ و سلم



شنيدم می فرمودند: اسباب سفر بسته نمی شود جز برای سه مسجد: مسجد الحرام، و اين مسجد من، و مسجد بيت المقدس».

سنن نسائي.

اين حديثى که صحابى جليل القدر بصره ابن ابى بصره غفارى رضى الله عنه از آن استدلال کرده که سفر عبادت جز سه مسجد مذکور به هیچ جای دیگری جايز نیست حدیث صحیحی است.

بنابر اين مسلماني که به مدینه منوره بيايد زيارت دو مسجد و سه قبرستان شرعا برایش جايز است. يکی مسجد رسول الله صلی الله عليه و آله و سلم و دیگری مسجد قباء. در باره فضیلت نماز در ين دو مسجد قبله دلائلی به عرض رسانيدیم.



زیارت سه قبرستان در مدینه

سه قبرستانی که زیارت آنها شرعاً جایز است:
 یکی قبر خود رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم
 و دو صحابه بزرگوارشان ابوبکر صدیق و عمر فاروق رضی
 الله عنهمما است.

دوم: قبرستان بقیع و سوم قبرستان شهدای أحد.

زائر چگونه زیارت کند؟

هر گاه زائر برای زیارت قبر رسول الله صلی الله علیه و
 آله و سلم و قبر دو صحابه عزیزشان رضی الله عنهمما برود،
 باید از طرف جلو بیاید و رو بطرف قبر بایستد و طبق
 ضوابط شرعاً زیارت کند، و از زیارت بدوعی یعنی زیارتی
 که در آن بدعت و کارهای خلاف شریعت وجود داشته باشد
 بپرهیزد.



زيارة رسول الله

صلى الله عليه وآلـه وـسلم

زيارة شرعی این است که اولاً به رسول الله صلی الله علیه و آلـه وـسلم سلام کند و با کمال ادب و صدای آهسته برای آنحضرت دعا کند، مثلاً میگوید:

(السلام عليك يا رسول الله و رحمة الله و بركاته صلی الله وسلام و بارک عليك و جزاك الله أفضـل ما جـزـى نـبـيـاً عن أـمـتهـ).^١

١- يا با این الفاظ سلام کند: (السلام عليك يا نبـيـ الله ، السلام عليك يا خـبـيرـةـ اللهـ منـ خـلقـهـ، السلامـ عـلـيـكـ ياـ سـيـدـ المـرـسـلـيـنـ وـ إـيـامـ المـقـيـنـ، أـشـهـدـ أـنـكـ قدـ بلـغـتـ الرـسـالـةـ وـ أـدـبـ الـأـمـانـةـ وـ نـصـحـتـ الـأـمـةـ وـ جـاهـدـتـ فـيـ اللهـ حقـ جـهـادـهـ).
بر گرفته از کتاب التحقیق والإیضاح. مترجم.



زيارة ابوبکر صدیق و عمر فاروق

رضی الله عنہما

آنگاه به حضرت ابوبکر صدیق رضی الله عنہ سلام
میدهد و برایشان دعا میکند سپس به حضرت عمر فاروق
رضی الله عنہ سلام میدهد و برایشان دعا میکند.

شایسته است امت اسلامی بویژه زائران مدینه منوره
بدانند که این دو شخصیت و دو خلیفه راشد از سوی
خداوند متعال به انعامات و احسانات و افتخاراتی دست
یافته اند که هیچ کس دیگری نظیر آنرا بدست نیاورده
است.

افتخارات ابوبکر صدیق

رضی الله عنہ

اولین و آخرین رفیق پیامبر: صلی الله علیہ و آله و سلمه.
شخصیت اول ابوبکر صدیق رضی الله عنہ خلیفه
راشد، مرد حکیم و صادق و مدیر و مدبر و شجاعی بود که
وقتی خداوند متعال پیامبر عزیزش صلی الله علیہ و آله و
سلم را برای بیان حق و نشر هدایت مبعوث فرمود از میان



مردان، ایشان اولین شخصیتی بود که به رسول گرامی
صلی الله علیه و آله و سلم ایمان آورد.
اولین فدایی اسلام:

سیزده سال کامل یعنی تمام مدتی که رسول بزرگوار
صلی الله علیه و آله و سلم پس از بعثت در مکه سپری
کردند ایشان با رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم
همواره یکجا بود و در تحمل مشکلات و سختی ها و
تقدیم هر گونه فدایکاری جانی و مالی همچون یک فدایی
جان نثار، در کنار آن رسول بشیر و نذیر صلی الله علیه و
آله و سلم بود.

در رکاب پیامبر: صلی الله علیه و آله و سلم.
هنگامی که خداوند به پیامبرش صلی الله علیه و آله و
سلم دستور یا اجازه هجرت صادر فرمود ایشان در مسیر
هجرت به مدینه منوره تنها رفیق غار و همسفر راه ایشان
بود.



ستایش قرآن از ابوبکر!؛ رضی الله عنه.

خداوند عزوجل در این باره آیاتی در کلام الله
مجیدش نازل فرمود:

﴿إِلَّا تَتَصَرَّوُهُ فَقَدْ نَصَرَهُ اللَّهُ إِذَا أَخْرَجَهُ الَّذِينَ
كَفَرُوا ثَانِيَ اثْتَيْنِ إِذْ هُمَا فِي الْفَارِ إِذْ يَقُولُ لِصَاحِبِهِ
لَا تَحْزَنْ إِنَّ اللَّهَ مَعَنَا فَأَنْزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ عَلَيْنَا
وَأَيْدِهِ بِعِجْنُودٍ لَمْ تَرَوْهَا وَجَعَلَ كَلِمَةَ الَّذِينَ كَفَرُوا
السُّفْلَى وَكَلِمَةُ اللَّهِ هِيَ الْعُلَيَا وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ﴾

«اگر پیغمبر را یاری نکنید خدا او را یاری کرد هنگامی
که کافران او را بیرون کردند در حالی که او دومین نفر
بود، هنگامی که آن دو در غار بودند، در این هنگام
پیغمبر خطاب به رفیقش گفت: غم مخور که خدا با
ماست خداوند آرامش خود را بهره او ساخت و پیغمبر
را با سپاهیانی یاری داد که شما آنان را نمی دیدید و
سر انجام سخن کافران را مغلوب کرد و سخن الله



همیشه غالب بوده و خواهد بود و خدا با عزت و حکیم است».

توبه: ٤٠

حضرت صدیق ده سال دیگر با رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم در مدینه همراه بود، تقریبا در تمام غزوات و جنگهای بزرگی که خود آن پیامبر مجاهد و دعوتگر صلی الله علیه و آله و سلم فرماندهی یا رهبری کردند ایشان شرکت داشت.

هنگامی که رسول معظم اسلام صلی الله علیه و آله و سلم وفات کردند، شورای مهاجرین و انصار خلافت اسلامی را به ایشان سپرد و ایشان به بهترین و کاملترین وجه ممکن نظام خلافت را اداره کرد.

وقتی که ایشان و فات کرد خداوند به عنوان یک مهر استثنایی بر لیست افتخارات صدیق افتخار دیگری به ایشان هدیه کرد و به پاس ایمان صادقانه و رفاقت مخلصانه و بسی شائیه با رسول مکرم صلی الله علیه و آله و سلم خداوند توفیق داد که همانند زندگی دنیا، پس از مردن هم در کنار رفیق و محبوب همیشگی اش صلی الله علیه و آله و سلم دفن گردد، و



هر گاه به حکم و اراده خداوند، مردم از قبرها بر انگیخته شوند انشاء الله حضرت ابوبکر صدیق هم با رفیق دائم شان در بهشت خواهد بود، و این فضل و احسان خداوند است که به هر کس بخواهد می دهد و خداوند دارای فضل بزرگ است.^۱

^۱- وفات ایشان بعد از غروب روز سه شنبه ۲۲ جمادی الآخر سال ۱۳ هـ ق (مصادف با ۲۲ اگست ۶۳۲ م) مانند رسول مکرم صلی الله علیه و آله و سلم در سن ۶۳ سالگی در مدینه منوره بود. این شیرمرد دلیر و حکیم، و مؤمن قاطع و غیور، با ایمانی راسخ و مدیریتی هوشمندانه، دو سال و سه ماه و دو روز در بحرانی ترین و آشفته ترین اوضاع سیاسی اسلام، کشته امت اسلامی را به ساحل نجات هدایت کرد، در شرایطی که با وفات پیامبر گرامی صلی الله علیه و آله و سلم دشمنان زخم خورده اسلام، نابود کردن این دین الهی را از هر زمان دیگری آسانتر می دیدند، اما خداوند نورش را کامل می کند اگر چه کافران و مجرمان ناپسند بپنداشند. لذا این ضرب المثل معروف است: رده لا ابابکر ها.

سعدها! مرد نکونام نمیرد هرگز مرده آنست که نامش به نکویی نبرند.
مترجم.



افتخارات عمر فاروق

رضی الله عنہ

عمر فاروق رضی الله عنہ چهلمین شخص و قویترین و مؤثرترین شخصیتی بود که به اسلام مشرف گردید، قبل از اینکه به اسلام مشرف شود علیه مسلمانان خیلی سخت بود. اما وقتی خداوند او را به اسلام هدایت نمود تمام قوت و شدت خود را علیه کافران بکار برد.

مسلمان شدن ایشان عزت و افتخار بزرگی برای اسلام و مسلمانان بود، چنانکه عبدالله بن مسعود رضی الله عنہ می فرماید: (ما زلنا أعزَةً مِنْ أَسْلَمَ عَمْرًا) «از روزی که عمر مسلمان شد ما مسلمانان همواره عزیز و سر بلند بسر می بردیم».

صحیح بخاری.

در صحبت پیامبر: صلی الله علیه و آله و سلم.

عمر فاروق رضی الله عنہ تا زمانیکه رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم در مکه مکرمه بودند، در کنار ایشان با کمال ایمان و اخلاص و صداقت و شجاعت جان نثاری



نمود، وقتی که رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم به مدینه هجرت کردند، با ایشان هجرت کرد، و در تمام غزوات با رسول گرامی صلی الله علیه و آله و سلم شرکت نمود.

هنگامی که ابوبکر صدیق رضی الله عنہ به خلافت انتخاب شدند حضرت عمر فاروق به عنوان معاون و مشاور ارشد ایشان ایفای وظیفه نمود، پس از حضرت صدیق ایشان توسط شورای مهاجرین و انصار به خلافت انتخاب شد و بیش از ده سال در این سمت باقی ماند.

عادل ترین کشور گشای تاریخ!:

در این مدت کشورها فتح نمود و دائره فتوحات اسلامی را گسترش داد، دو امپراطوری بزرگ فارس و روم که دو دشمن آشکار اسلام بودند در زمان ایشان با شکست مواجه شدند، و خزانه ها و سرمایه های قیصر و کسری چنانکه پیامبر صادق و مصدق صلی الله علیه و آله و سلم



پیش بینی کرده بودند، توسط عمر فاروق در راه خدا خرج شد.

شهادت در محراب حرم:

جالب است که این پیش بینی رسول معظم صلی الله علیه و آله و سلم را خداوند در لیست افتخارات عمر فاروق رضی الله عنه قرار داد، هنگامی که به شهادت رسید^۱

۱- شهادت این ابرمرد بی نظیر تاریخ بشریت به دست یک غلام خائن مجوسی به نام ابولؤه هنگام نماز صبح در محراب مسجد پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم صورت گرفت! ایشان در تاریخ ۲۷ ذوالحجہ مجروح و پنج روز بعد، یعنی یکشنبه یکم محرم سال ۶۳ هـ ق در سن ۶۳ سالگی به آرزوی دیرینه شان یعنی شهادت در مدینه طیبه نائل آمدند. حضرت عمر فاروق رضی الله عنه در تمام مدت ده سال و شش ماه و چند روزی که خلافت نمود چنان افتخار آفرید که حتی دشمنان اسلام بنانچار به شهامت و مدیریت و کفایت و عدالت و پارسایی و تقوا و بزرگواری ایشان اعتراف دارند. حکیم ابوالقاسم فردوسی چه خوش سروده است:

عمر کرد اسلام را آشکار بیاراست گیتی چو باع بهار.

مترجم.



خداوند خواست مهر افتخار دیگری نیز بر کار نامه امتیازات ایشان بزند تا بدینوسیله به امت تفهیم کند که پاداش خدمت و فدایکاری در راه دین و دفاع مستمر از اسلام و پیامبر گرامی صلی الله علیه و آله و سلم می تواند همسایگی آن رسول بزرگوار صلی الله علیه و آله و سلم در دنیا و آخرت باشد.

لذا به ایشان نیز پس از وفات عزت و کرامت و افتخار فوق العاده ای نصیب فرمود و در کنار رسول محبوبش صلی الله علیه و آله و سلم جایش داد و در روز محشر که انسانها از قبرهایشان بر خیزند حضرت فاروق رضی الله عنہ نیز با پیامبر گرامی صلی الله علیه و آله و سلم و دوست و یار همیشگی شان انشاء الله وارد بهشت خواهد شد، این فضل رحمت و احسان خداوند است که به هر کس بخواهد می دهد و خداوند دارای فضل بزرگ است.



کاش می شناختند!

آیا شخصهای بی نظیری مثل این مردان بزرگ و استثنایی تاریخ ابوبکر صدیق و عمر فاروق رضی الله عنهم با این همه فضائل و منزلت و افتخارات بزرگ و به یاد ماندنی شایسته آند که بعضی کینه جویان در باره آنان کینه به دل بگیرند یا بعضی لعنت فروشان و نفرین پسندان آنان را لعنت و نفرین کنند، خدایا! از گمراهی و رسوایی به تو پناه می جوییم.

﴿رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانَنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ
وَلَا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا غِلَّا لِلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا إِنَّكَ
رَّؤُوفٌ رَّحِيمٌ﴾ «پروردگار! ما را و برادران ما را که در ایمان آوردن بر ما پیشی گرفته اند بیامرز. و کینه ای نسبت به مؤمنان در دلها ایمان جای مده، پروردگار! تو دارای رافت و رحمت فراونی هستی». ^۱



﴿رَبَّنَا لَا تُرْغِبْنَا بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنَا وَهَبْ لَنَا مِنْ
لَدُنْكَ رَحْمَةً إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَابُ﴾ «پروردگار! دلهای ما
را منحرف مگردان بعد از آنکه ما را هدایت نموده ای،
و از جانب خود بما رحمتی عطا کن بیگمان
بخشایشگر فقط توئی». ^۱

حکم دشناام صحابه

رضی الله عنہم

علامه ابن کثیر رحمة الله عليه در تفسیر آیه کریمه:

﴿إِنْ تَجْتَنِبُوا كَبَائِرَ مَا تُنْهَوْنَ عَنْهُ نُكَفَّرْ عَنْكُمْ
سَيِّئَاتِكُمْ وَنُذَخِّلُكُمْ مُذَخَّلًا كَرِيمًا﴾ ^۲

۱ - آل عمران: ۸

۲ - «اگر از گناهان کبیره بپرهیزید که از آن نهی شده اید، گناهان صغیره
شما را از شما میزداییم و شما را به جایگاه بزرگوارانه ای وارد می
گردانیم».



می نویسد از ابن ابی حاتم و ایشان با سند خودش از ابن مقتسم روایت می کند که فرمود:

در نزد علماء این قاعده مسلم است که:

(شتم ابی بکر و عمر رضی اللہ عنہما من الکبار) «دشنام دادن ابوبکر و عمر رضی اللہ عنہما جزو گناهان کبیره است».

سپس ابن کثیر رحمة الله عليه می فرماید: می گوییم:

(و قد ذهب طائفۃ من العلماء إلى تکفیر من سب الصحابة)

«گروهی از علماء عقیده دارند که هر کس صحابه را دشنام دهد کافر می شود».

این روایت از ابن مالک ابن انس رحمة الله عليه نیز نقل شده است.

محمد بن سیرین می فرماید:

(ما أظن أحداً يبغض أباً بكر و عمر و هو يحب رسول الله صلى الله عليه و آله و سلم) «گمان نمیکنم که کسی واقعا رسول الله صلى الله عليه و آله و سلم را دوست بدارد ولی با



ابو بکر و عمر رضی الله عنهمما بعض و کینه داشته باشد».
سنن ترمذی
پایان سخنان ابن کثیر رحمه الله عليه.

زیارت بدعت

چند امر را در بر می گیرد.



مشکل گشا فقط الله!

اول: اینکه از کارهای نادرست در هنگام زیارت این است که رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم را به کمک بخواند و از ایشان طلب کمک و مدد و یاری کند، مثلا از ایشان بخواهد که نیازهای او را بر آورده کند یا مشکلاتش را بر طرف نماید یا دیگر چیزهایی را که جز خدا از کس دیگری نباید خواست، زیرا دعا عبادت است و عبادت جز برای خداوند انجام نمی گیرد، رسول گرامی صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند:



(الدعا هو العبادة) «دعا خودش عبادت است».^۱
 و عبادت حق خداست، و ذره ای از حق خدا را به غیر خدا دادن جائز نیست، شرک همین است که آنچه متعلق به خداست غیر خدا را در آن شریک کنند.
 پس این فقط ذات بی نیاز خداوند است که از او امید باید داشت و او را در سختیها و مشکلات فرا خواند، غیر از ذات متعال و بی نیاز خداوند از هیچکس دیگری نباید کمک خواست.
 برای رسول گرامی صلی الله علیه و آله و سلم باید دعا نمود، همچنین برای کسانی که به تعبیر قرآن کریم مرده اند باید برایشان دعا کرد نه اینکه به جای خداوند بی نیاز آنها را در دعا فرا خواند.

۱- این حدیث صحیح است که ابو داود و ترمذی آنرا روایت کرده اند و ترمذی می فرماید: حدیث حسن صحیح.



زندگی بزرخ

البته این موضوع برای همگان روشن است که رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم در قبرشان زنده هستند به این زندگی در اصطلاح شرعی زندگی بزرخی گفته می شود، که از زندگی شهدا، کاملتر است، ولی کیفیت و چگونگی این زندگی را جز خداوند متعال کسی نمی داند، طبعاً این زندگی با زندگی قبل از مردن و زندگی پس از بر انگیخته شدن کاملاً متفاوت است.

زندگی رسول گرامی صلی الله علیه و آله و سلم و همچنین زندگی شهدا، نوعی احسان و اکرام از طرف خداوند به آنان و فقط برای لذت بردن از نعمت های خداوند متعال در این مرحله یعنی در عالم بزرخ است.

بنابر این به هیچ عنوان فرا خواندن و کمک خواستن از رسول مکرم صلی الله علیه و آله و سلم جایز نیست زیرا چنانکه توضیح دادیم این عبادت است و عبادت جز برای خدا برای هیچ مخلوق دیگری جایز نیست.



فروتنی مخصوص اللہ!

دوم: از کارهای نادرست دیگر در هنگام زیارت این است که در اثنای سلام دادن دستانش را بینند مثل کسی که نماز می خواند، این کار درست نیست. زیرا این حالت و کیفیت نوع خضوع و عاجزی و فروتنی است که فقط در نماز برای ذات متعال پروردگار جایز است، هنگامی که مسلمان در نمازش با معبد و پروردگارش به راز و نیاز می ایستد.

لذا صحابہ بزرگوار حضرت رسول - صلی اللہ علیہ و آله و سلم - رضی اللہ عنہم اجمعین در زندگی ایشان وقتی خدمت آنحضرت می رسیدند و سلام میکردند هیچگاه دستانشان را به سینه نمی بستند، اگر چنین کاری درست می بود و اجر و ثوابی می داشت حتماً صحابہ رضی اللہ عنہم این کار را می کردند.



دست کشیدن به در دیوار!

سوم: از کارهای نادرست دیگر در هنگام زیارت این است که به دیوارها و نزدیکیهای کنار قبر رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم دست بکشد یا هر جا از مسجد یا هر چیزی دیگری، که این کار نادرست است.

چون در سنت رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم چنین عملی نیامده، و از سلف صالح و بزرگان و گذشتگان نیکوکار امت چنین کاری ثابت نشده است، بلکه این کار متأسفانه میتواند کم کم وسیله‌ای برای کشیدن مردم به شرک قرار گیرد.

وجوب محبت رسول الله

صلی الله علیه و آله و سلم

ممکن کسی بگوید من این کار را فقط بخاطر محبت با رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم انجام می‌دهم، در این شکی نیست که محبت آن رسول محبوب و بزرگوار صلی الله علیه و آله و سلم واجب است، و محبت رسول



مکرم اسلام در قلب هر مسلمانی باید از محبت پدر و مادر و فرزندان و همه انسانها بیشتر باشد، چنانکه رسول محبوب صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند:

(لایؤمن أحدکم حتی اکون احب إلیه من والدہ و ولدہ والناس اجمعین) «هیچ یک از شما نمی تواند مسلمان کامل باشد تا زمانیکه من در نزد او از پدرش و از فرزندش و از همه مردم محبوبتر نباشم»

صحیح بخاری و صحیح مسلم.

بلکه واجب است که محبت آن رسول بزرگوار صلی الله علیه و آله و سلم از محبت شخص خودش نیز در قلبش بیشتر باشد، چنانکه توضیح این مطلب در حدیث عمر فاروق رضی الله عنہ در صحیح بخاری آمده است.

چرا رسول الله را دوست داریم؟

صلی الله علیه و آله و سلم

اینکه چرا محبت آن رسول معظم صلی الله علیه و آله و سلم واجب است و اینکه چرا باید از محبت پدر و مادر و فرزند و حتی محبت خودش بیشتر باشد علتش این است:



نعمتی که خداوند بوسیله ایشان بر امت اسلامی ارزانی داشته یعنی نعمت اسلام و نعمت هدایت بر صراط مستقیم و نعمت خروج از تاریکی و گمراهی به نور هدایت، بزرگترین و ارزشمندترین نعمت هاست، که هیچ نعمتی نمی تواند با آن رقابت کند.

نشانه محبت با رسول الله چیست؟

صلی الله علیه وآلہ وسلم

اما علامت و نشانه این محبت هرگز دست کشیدن و بوسیدن در و دیوار نیست بلکه علامت آن اتباع و پیروی از رسول الله صلی الله علیه وآلہ وسلم و عمل به سنت های نورانی ایشان است.

زیرا دین اسلام بر دو اصل مهم استوار است:

اول اینکه جز خداوند کسی پرستیده نشود.

دوم اینکه پرستش خداوند جز با روش رسول الله صلی الله علیه وآلہ وسلم انجام نگیرد.
و این عین مقتضای کلمه شهادت است:

مقتضای «لا إله إلا الله» این است که پرستش مخصوص ذات یگانه الله است. و مقتضای «محمد رسول الله» این است که پرستش خداوند جز با روش آن پیامبر الگو صلی الله علیه و آله و سلم انجام نگیرد.

در قرآن کریم آیه ای است که بعضی علماء آنرا آیه امتحان می نامند:

﴿قُلْ إِنَّكُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحِبِّنِكُمْ اللَّهُ وَيَغْفِرُ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ﴾ «بگو

اگر خدا را دوست می دارید از من پیروی کنید تا خدا شما را دوست بدارد و گناهانتان را ببخشاید، و خداوند آمرزنده مهربان است».

آل عمران: ۳۱



توضیح علماء

در باره این آیه کریمه

حسن بصری رحمة الله عليه و بعضی علمای دیگر می فرمایند: «بعضی ها مدعی بودند که خداوند را دوست دارند، لذا خداوند آنرا با این آیه کریمه امتحان نمود». تا اینکه راستگو و دروغگو آشکار شود، زیرا کسی که ادعای محبت خدا را دارد باید گواه و شاهد بیاورد و شاهد فقط اتباع و پیروی از «پیامبر الگو» صلی الله علیه و آله و سلم است.

علامه ابن کثیر رحمة الله عليه در تفسیر این آیه کریمه می فرماید:

«این آیه کریمه بر هر کسی که ادعای محبت خدا را دارد و در حقیقت از روش پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم پیروی نمی کند برهان و حجت است، زیرا تا زمانیکه او عملا از شریعت محمد صلی الله علیه و آله و سلم پیروی نکرده و در هر گفتار و کردارش آن



رسول گرامی صلی الله علیه و آله و سلم را الگو قرار ندهد دروغگو است، چنانکه در حدیث صحیح امده است که پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند:

(من عمل عملاً لیس علیه امرنا فهو رد) «هر کس عملی انجام دهد که موافق شریعت ما نباشد او مردود است». لذا خداوند متعال میفرماید: (إِنَّ كَنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَأَئِمُّعُونِي يُحِبِّبُكُمُ اللَّهُ)

یعنی بیشتر از آنچه که شما از محبت خود با خداوند انتظار داشتید نصیبتان می شود و آن این است که خداوند شما را دوست میدارد که طبعاً این نعمت از اولی بزرگتر است، چنانکه یکی از حکماء می فرماید: «افتخار در این نیست که شما کسی را دوست داشته باشید کمال افتخار در این است که دیگران شما را دوست داشته باشند».



آنگاه سخن حسن بصری و دیگر علمای سلف را در ادامه ذکر میکند.

پایان سخنان علامه ابن کثیر رحمة الله عليه.

الگو کیست؟

امام نووی در کتاب ارزشمندش مجموع شرح مهذب در باره دست کشیدن و بوسیدن دیوار قبر پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم می فرماید:

«به عملکرد بسیاری از عوام نباید توجه کرد زیرا اقتداء و پیروی - بعد از قرآن کریم - به احادیث «صحیح» و اقوال علماء باید نمود و به بدعتهای و جهالت های عوام نباید اعتمنا کرد:

پیامبر گرامی صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند: (من أحدث في أمرنا هذا ما ليس منه فهو رد) «هر کس در دین ما چیزی ایجاد کند که در آن نیست آن عمل ایجاد شده مردود است».

صحیح بخاری و صحیح مسلم.

و در روایت دیگری آمده است که فرمودند:



(من عمل عملاً ليس عليه امرنا فهو رد) «هر کس عملی انجام دهد که در دین ما نیست آن عملش مردود است.».

صحیح مسلم.

و از ابوهریره رضی الله عنہ روایت است که پیامبر اکرم صلی الله علیه وآلہ وسلم فرمودند: (لا تتخذوا قبری عیدا و صلوا علی فلان صلاتکم تبلغني حيث كنتم) «قبر مرا جای جشن و شادی قرار ندهيد و بر من درود بفرستيد که درود شما هر جایی باشيد به من می رسد.».

سنن ابو داود با سنن صحیح.

فضیل ابن عیاض رحمة الله علیه می فرماید: «همیشه از راههای هدایت پیروی کن و قلت پیروانش تو را مأیوس نکند و از راههای ضلالت و گمراهی پرهیز و فریب کثرت پیروانش را مخور که عنقریب هلاک خواهند شد.».



هر کس گمان می کند که دست کشیدن به قبر
برکت بیشتری دارد از غفلت و جهالتش است برکت در
اتباع و پیروی از شریعت و موافقت با آن است چگونه
در مخالفت حق به دنبال ثواب و فضیلت هستند؟!»
پایان سخنان امام نووی رحمه الله عليه.

طواف مخصوص کعبه!

چهارم: از کارهای نادرست دیگر در هنگام زیارت
این است که زائر نعوذ بالله به دور قبر پیامبر صلی الله
علیه و آله و سلم طواف کند طبعاً این کار حرام است زیرا
خداآوند متعال جز کعبه مشرفه اجازه طواف به هیچ جای
دیگری نفرموده است، اجازه و دستور طواف فقط به خانه
کعبه است:

﴿وَلَيَطْوُفُوا بِالْبَيْتِ الْعَتِيقِ﴾ (حج: ۲۹)

(و باید به خانه قدیم طواف کنند).

پس جز کعبه شریفه به هیچ جای دیگری طواف جایز
نیست لذا مثلاً میتوان گفت: در سراسر جهان چقدر نماز
گذاران است! چقدر روزه دار است! چقدر ذکر کننده است!



اما نمی توان گفت: در سراسر جهان چقدر طواف کننده است!!

زیرا طواف از خصوصیات بیت عتیق یا کعبه شریفه است، شیخ الاسلام ابن تیمیه رحمة الله عليه می فرماید: «مسلمانان اتفاق نظر دارند که جز خانه کعبه به هیچ جای دیگری طواف جایز نیست بنابر این طواف بر سنگ یا صخره ای که در مسجد بیت المقدس است، و بر حجره پیامبر صلی الله عليه و آله و سلم و بر قبه ای که بر کوه عرفات است، نه اینها و نه هیچ جای دیگر، طواف جایز نیست».

با رسول خدا مؤدب باشیم!

صلی الله عليه و آله و سلم

پنجم: از کارهای نادرست دیگر در هنگام زیارت این است که زائر صدایش را در نزد قبر رسول مکرم صلی الله عليه و آله و سلم بلند کند، چنین کاری جایز نیست زیرا



هنگامی که پیامبر گرامی صلی الله علیه و آله و سلم هنوز در میان مؤمنان بودند خداوند متعال به آنان ادب آموخت:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَرْفَعُوا أَصْنَوَاتَكُمْ فَوَقَ صَوْتِ النَّبِيِّ وَلَا تَجْهَرُوا لَهُ بِالْقَوْلِ كَجَهْرِ بَعْضِكُمْ لِبَعْضٍ أَنْ تَحْبَطَ أَعْمَالَكُمْ وَأَنْتُمْ لَا تَشْعُرُونَ إِنَّ الَّذِينَ يَفْضُلُونَ أَصْنَوَاتَهُمْ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ أُولَئِكَ الَّذِينَ امْتَحَنَ اللَّهُ قُلُوبُهُمْ لِلتَّقْوَىٰ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ عَظِيمٌ﴾

حجرات: ۲۰۲.

«ای مؤمنان! صدای خود را از صدای پیغمبر بلند تر مکنید، و همچنانکه به یکدیگر سخن میگوئید، با او به آواز بلند سخن مگوئید، تا نادانسته اعمالتان بی اجر و ضایع نشود. آنان که صدای خود را نزد پیغمبر خدا پائین نموده و آهسته بر می آورند، کسانی اند که خداوند دلهایشان را برای پرهیزگاری پاکیزه و ناب داشته است. ایشان امرزش و پاداشی بزرگ دارند».



و رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم همچنانکه احترامشان در زندگی واجب بود بعد از وفاتشان نیز واجب است.

ادب سلام دادن به رسول الله

صلی الله علیه و آله و سلم

ششم: اینکه از جای دور چه داخل مسجد و چه از خارج مسجد کسی روی به قبر حضرت رسول صلی الله علیه و آله و سلم بایستد و به ایشان سلام دهد، استادمان شیخ عبدالعزیز رحمة الله عليه در کتاب مناسکش می فرماید: «چنین کاری به جسارت و بی ادبی نزدیکتر است تا دوستی و محبت».

مسئله دیگری که باید توضیح داد این است: بعضی کسانی که ضمن سفر حج و عمره به مدینه طبیه می آیند خانواده هایشان سفارش میکنند که سلام آنان را به پیامبر گرامی صلی الله علیه و آله و سلم برسانند، از آنجاییکه چنین کاری در سنت ثابت نشده بهتر است این زائران به



خانواده یا دوستان و آشنايانی که چنین سفارشی ميکنند بگويند که شخصا به پیامبر صلی الله عليه و آله و سلم درود و سلام بفرستند^۱ زира که فرشتگان اين درود و سلام آنان را به حضرت رسول صلی الله عليه و آله و سلم خواهند رساند، پیامبر گرامی صلی الله عليه و آله و سلم می فرمایند:

(إنَّ اللَّهَ مَلَائِكَةُ سَيَاحِينَ يَبْلُغُونِي عَنْ أَمْتَيِ السَّلَامِ) «خدواند فرشتگان سیاری دارد که سلام امت مرا به من می رسانند».^۲

۱- مشهورترین و بهترین کلمات درود بر پیامبر گرامی صلی الله عليه و آله و سلم درود ابراهیمی است که بعد از هر التحیات در نماز می خوانیم: «اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَّ عَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مجید اللهم بارک على محمد و على آل محمد كما باركت على ابراهیم و على آل ابراهیم إنك حمید مجید».

مترجم.

۲- این حدیث صحیحی است که امام نسایی و دیگران آنرا روایت کرده اند.



همچنین رسول گرامی صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند:

(لا تجعلوا بيوتكم قبورا، و لا تتحذوا قبرى عيدها، و صلوا علىٰ فإن صلاتكم تبلغني حيث كنتم) «خانه خود را قبرستان،^۱ و قبر مرا جای جشن و شادی قرار ندهید، و بر من درود بفرستید، که درود شما هر جایی باشید به من می رسد».^۲

^۱ - یعنی همچنانکه در قبرستان نماز درست نیست و محیط قبر و قبرستان همیشه خالی از نماز و عبادت است خانه های خود را چنین نکنید بلکه بعضی نمازهای نفلی را در خانه بخوانید و خود پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم چنین می کردند، علاوه از روایات صریح از مفهوم مخالف این حدیث نیز دانسته میشود که در قبرستان به هیچ عنوان نماز خواندن درست نیست. مترجم.

^۲ - حدیث صحیح است، ابوداود و غیره آنرا نقل کرده اند.



رابطه حج با سفر مدینه

موضوع دیگری که لازم به توضیح است اینکه: حج و عمره و زیارت مدینه منوره را در یک سفر انجام دادن لازمی نیست این موضوع اختیاری است و به خود شخص بر میگردد، حاجی میتواند پس از ادائی مناسک حج یا عمره بدون اینکه به مدینه منوره بیاید به منطقه اش بر گردد، و از لحاظ شرعی هیچ اشکالی ندارد.

کما اینکه بر عکس شخصی می تواند از کشور یا منطقه اش مخصوصا برای زیارت به مدینه منوره بیاید و در مسجد شریف نبوی نماز بخواند و بدون اینکه به مکه مکرمه مشرف شود به خانه اش بر گردد یعنی از لحاظ شرعی اجباری نیست که سفر مکه و مدینه با هم انجام گیرد و اگر کسی هر دو سفر مکه و مدینه منوره را



با هم انجام دهد باز هم اشکالی ندارد و از لحاظ شرعی بلا
مانع است.^۱

در باره زیارت قبر پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم
احادیشی نقل شده که گویا ایشان چنین فرموده اند:
اول: (من حج و لم يزري فقد جفاني)^۲

دوم: (من زارني بعد مماتي فكأنما زارني في حياني)^۳
سوم: (من زارني و زار أبي إبراهيم في عام واحد ضمنت له على
الله الجنة).^۱

۱- البته در این عصر ما به دلیل مشکلات فراوان سفر بخصوص برای کسانی
که از کشورهای دوردست توفیق شریفایی حاصل میکنند زیارت هر دو شهر
قدس را در یک سفر انجام دادن آسانتر است و تقریباً همه مردم چنین می
کنند. مترجم.

۲- «کسی که حج کند و مرا زیارت نکند با من جفا کرده است».

۳- «کسی که پس از وفاتم مرا زیارت کند گویا در حیاتم مرا زیارت کرده
است»



چهارم: (من زار قبری وجبت له شفاعتی) ^۱.

چنانکه علمای علم حدیث مانند دارقطنی و عقیلی و بیهقی و شیخ الإسلام و ابن حجر رحمة الله عليهم توضیح داده اند این روایات و امثال اینها نمی تواند دلیل باشد زیرا یا جعلی و یا خیلی ضعیف است.

اینکه خداوند متعال میفرماید: **﴿وَلَوْ أَنْهُمْ إِذْ ظَلَمُوا أَنفُسَهُمْ جَاءُوكَ فَاسْتَغْفِرُوا اللَّهَ وَاسْتَغْفِرَ لَهُمُ الرَّسُولُ لَوَجَدُوا اللَّهَ تَوَابًا رَّحِيمًا﴾** «و اگر آنان به آن هنگام که به خود ستم میکردند، به نزد تو می آمدند و از خدا طلب امرزش مینمودند و پیغمبر هم برای آنان درخواست بخشش میکرد، بیگمان خدا را بس توبه پذیر و مهربان می یافتند».

۱- «کسی که مرا و پدرم ابراهیم را در یک سال زیارت کند نزد خدا برای او ضمانت بهشت می کنم»

۲- «کسی که قبر مرا زیارت کند شفاعت من بر او واجب می گردد»



نساء: ۶۴

در آیه کریمه هیچگونه دلیلی وجود ندارد که هر کس به نفس خودش ظلم کرده نزد قبر بیاید، تا پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم برایش طلب آمرزش و استغفار کنند، سیاق این آیات در باره منافقین است و آمدن خدمت رسول گرامی صلی الله علیه و آله و سلم در زندگی ایشان بود.

فہم صحابہ از آیہ کریمہ

رضی الله عنہم

از هیچکدام از صحابه رضی الله عنہم ثابت نشده که نزد قبر ایشان آمده و از ایشان طلب آمرزش و استغفار کرده باشد، لذا حضرت عمر فاروق رضی الله عنہ هنگامی که خشک سالی آمد برای استسقاء یا طلب باران به توسل به دعای حضرت عباس رضی الله عنہ روی آورد و فرمود: (اللهم انا کنا اذا اجدبنا توسلنا اليك بنبينا فتسقينا، و إننا

توسل اليك بعم نبينا فاسقنا فيسقون) «پروردگار! هرگاه خشک سالی می آمد پیامبرمان را نزد تو وسیله می آوردیم و تو به ما باران می دادی، و الان عمومی



پیامبر مان صلی الله علیه و آله و سلم را نزد تو وسیله می‌آوریم پس به ما باران بده، خداوند به آنها باران میداد».

صحیح بخاری.

اگر بعد از وفات رسول گرامی صلی الله علیه و آله و سلم توسل به ایشان جایز می‌بود حضرت عمر فاروق رضی الله عنہ به حضرت عباس روی نمی‌آورد.

همچنین در تأیید این مطلب حدیث دیگری امام بخاری در صحیحش در کتاب المرضی از حضرت عایشه رضی الله عنہا نقل میکند که فرمود: «وارأساه!» آخ سرم! رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند: تا وقتی که من زنده هستم هرگاه این سر درد ترا اذیت کند من برایت طلب آمرزش میکنم و برایت دعا میکنم» (ذاک لو کات و أنا حی فاستغفرلک و أدعولك) اگر رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم پس از مردن هم می‌توانستند دعا و استغفار کنند دیگر فرقی نداشت که کدام یک از آنان جلوتر

وفات کند، اینکه فرمودند تا وقتیکه من زنده هستم یعنی بعد از مردنم دیگر نمی توانم دعا کنم یا استغفار بطلبم.

زيارة رسول محبوب

صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم

احادیثی که عموماً بر زیارت قبر دلالت دارد، بر زیارت قبر رسول مکرم صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم نیز دلالت دارد، از جمله ارشاد رسول گرامی صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم است که فرمودند: (زوروا القبور، فإنما تذكركم الآخرة) «قبرها را زیارت کنید که شما را به یاد آخرت می اندازد». صحیح مسلم.

اما در کنار قبر رسول محبوب صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم زیاد ایستادن، و کثرت تردد و رفت و آمد شایسته نیست، مبادا انسان دچار غلو افراط گردد، از خصوصیات پیامبر بزرگوارمان صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم این است که خداوند فرشتگانی را مکلف کرده که سلام امت را هر جای که باشند به ایشان می رسانند، چنانکه رسول معظم صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم می فرمایند:



(إِنَّ اللَّهَ مَلَائِكَةُ سَيَاحِينَ يَبْلُغُونِي عَنْ أُمَّتِي السَّلَامُ) «خداوند فرشتگان سیاری دارد که سلام امت مرا به من می رسانند».

در حدیث دیگری می فرمایند:

(لَا تَجْعَلُوا بِيُوتِكُمْ قُبُورًا، وَ لَا تَتَخَذُوا قُبُرَى عِيَدًا، وَ صَلُّوا عَلَيَّ فِيَّ قَبْرَاتِكُمْ تَبَلَّغُنِي حِيثُ كُنْتُمْ) ^۱
 «خانه خود را قبرستان، و قبر مرا جای جشن و شادی قرار ندهید، و بر من درود بفرستید، که درود شما هر جایی که باشید به من می رسد».^۲

^۱ - حدیث صحیح است. ابوداود و غیره آنرا نقل کرده اند.

^۲ - **روایتی امام زین العابدین** رحمة الله عليه: باری علی ابن حسین امام زین العابدین که از دانشمندترین علمای اهل بیت بودند. شخصی را دیدند که کنار قبر پیامبر صلی الله عليه وآلہ وسلم دعا می کند او را از این کار منع کرده و فرمودند: آیا حدیثی برایت بیان نکنم که از پدرم و پدرم از جدم و جدم از رسول الله صلی الله عليه وآلہ وسلم شنیده است که فرمودند: (لاتخذوا قبری =



رسول مکرم صلی الله علیه و آله و سلم وقتی از این چیز نهی فرمودند تا مبادا قبرشان محل جشن و شادی قرار گیرد به عملی راهنمایی فرمودند که جایگزین شادی و سرور قرار گیرد، لذا فرمودند:

(و صلوا علی فیان صلاتکم تبلغنی حیث کنتم) «و بر من درود بفرستید که درود شما هر جایی باشید به من می رسد». یعنی به وسیله فرشتگان.

زیارت قبرستان بقیع و زیارت قبور شهدای احد اگر طبق سنت انجام گیرد مستحب، و اگر به صورت بدعت انجام گیرد حرام و ناجایز است.

= عیدا و لا بیوتکم قبورا و صلوا علی فیان تسليمکم یبلغنی اینما کنتم) روایت از حافظ محمد بن عبدالواحد مقدسی است که در کتابش "المختارۃ" آورده است. «قبر مرا جای جشن و سرود و خانه هایتان را قبرستان قرار ندهید و بر من درود و سلام بفرستید که سلام شما هر جایی باشید به من می رسد». بر گرفته از کتاب «آداب زیارت مسجد نبوی» ترجمه اویس مسلم نژاد. مترجم.



پس زیارت شرعی زیارتی است که مطابق با سنت رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم انجام گیرد که در این صورت هم زنده ای که زیارت میکند از زیارتش استفاده میکند و هم مرده ای که زیارت می شود.

فوائد زیارت قبر

پس بندۀ مسلمانی که به زیارت قبری می رود از آن سه استفاده می برد:

اول: به یاد آوردن مرگ که حکمت اصلی زیارت قبر است، چون وقتی قبر را ببیند حتماً به یاد آخرت می افتد و با انجام اعمال صالح برای آن آمادگی میگیرد، لذا رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند:

(زورا القبور، فإنما تذكركم الآخرة) «قبر ها را زیارت کنید که شما را به یاد آخرت می اندازد».

صحیح مسلم.



دوم: عمل زیارت، که یک سنت رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم است و با انجام آن به زائر اجر و پاداش داده می شود.

سوم: احسان به مسلمانانی که مرده اند، زیرا که با دعای خیر برای آنان، در برابر این احسان و عمل نیکش اجر و پاداش میگیرد.

استفاده مرده ای که زیارت می شود از زیارت شرعی این است که برایش دعا می شود و به او احسان و نیکی می شود، زیرا مردگان از دعای زندگان بھرہ می گیرند.

آموزش زیارت قبور

هر کس به زیارت قبر برود سنت است مطابق دعاهایی که از رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم ثابت شده برایشان دعا کند از جمله حدیث بریده بن الحصیب رضی الله عنه که فرمود:



«رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم وقتی به
قبرستان می رفتند به آنها می آموخت، لذا هر کس به
زیارت قبر می رفت چنین می گفت:
السلام عليکم أهل الدیار من المؤمنین والملمین و إنا انشاء
الله بکم لاحقون، أسائل الله لنا و لكم العافية) ای مؤمن و
مسلمانانی که در این دیار خفته اید سلام بر شما باد، و
ما هم به شما خواهیم پیوست، برای خود و برای شما
از خداوند عافیت و سلامتی می طلبم.».
صحیح مسلم.

حکم زیارت قبور برای زن؟

زیارت قبور فقط برای مردان مستحب است، و در باره
زیارت قبور برای زنان بین علماء اختلاف است بعضی اجازه
داده و بعضی ها منع کرده اند، قول قوی تر این است که
زیارت قبور برای زنان درست نیست، زیرا پیامبر گرامی
صلی الله علیه و آله و سلم می فرمایند:



(لَعْنَ اللَّهِ زُوَارَاتُ الْقُبُورِ) «خداوند لعنت کند زنانی که قبرها را زیارت می کنند».^۱ غالباً لفظ زوارات در حدیث برای نسبت است و نه مبالغه، یعنی نسبت زیارت به زنان، یا اینکه صاحبان زیارت مثل اینکه خداوند می فرماید: **﴿وَمَا رَبُّكَ بِظَلَامٍ لِّلْعَيْدِ﴾** «یعنی خداوند صاحب ظلم نیست». یا اینکه «ظلم به خداوند نسبت داده نمی شود».

فصلت: ۴۶

بنابر این آنگونه که بعضی کسانی که زیارت قبور برای زنان را جایز دانسته استدلال کرده اند، زوارات برای مبالغه نیست که زیارت زیاد ممنوع باشد و کم جایز!

۱- این حدیث را ترمذی و دیگران نقل کرده اند، ترمذی می فرماید: حدیث حسن صحیح.



یکی دیگر از علت های منع زیارت قبور برای زنان این است که معمولاً زنان ضعیف و کم صبر هستند و جلو گریه و نوحه شان را نمی توانند بگیرند، دیگر اینکه در قول بر منع احتیاط بیشتر است، چون زن اگر زیارت قبور را ترک کند حد اکثر یک مستحبی را ترک کرده است اما در صوررت رفتن به زیارت ممکن است طبق حدیث نبوی مستحق لعنت و نفرین قرار گیرد.

زیارت بدعت یا، نادرست

و اما زیارت بدعت به زیارتی گفته می شود که مطابق شریعت انجام نگیرد یا اینکه خلاف دستور شرع انجام گیرد، مثل اینکه مثلاً کسی به این نیت به زیارت قبر برود که مردگان را به فریاد رسی بخواند، و از آنان کمک بخواهد، و رفع مشکلات و برآوردن حاجتها و نیازهایش را از آنان خواستار شود، و کارهای نادرست دیگر.

اینگونه زیارت نه تنها نفعی ندارد، که ضرر هم دارد، یعنی مرده یا صاحب قبر از این زیارت بهره ای نمی برد، و



زیارت کننده ضرر میکند، ضرر زائر یا شخص زیارت کننده به این دلیل است، که عملش از دیدگاه شریعت جایز نیست.

زیرا اعمالی در زیارت قبر (که خود سنت است) از او صادر شده مانند فریاد و حاجت خواستن از مخلوق که در حقیقت اعمال مشرکانه و احیاناً نعوذ بالله شرک صریح به خداوند متعال است.

پس طبیعی است که مرده از چنین زیارتی هیچگونه بهره ای نبرد، چون نه تنها برای او دعا نشده که بر عکس از او به جای خداوند حاجت و نیاز خواسته شده که چنین عملی قطعاً حرام و نادرست است.

امام عبدالعزیز رحمة الله عليه در کتاب حجش می فرماید:

«زیارت اهل قبور به خاطر دعا کردن و اعتکاف در کنار قبر، یا حاجت خواستن از آنها، یا طلب شفا برای مریض، یا خود آنها و یا جاه و منزلت شان را نزد خداوند



وسیله آوردن، این نوع زیارت، بدعت و ناجایز است که خدا و رسولش آنرا مشروع نکرده اند، بلکه این نوع زیارت از همان «هجری» است، که رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم از آن نهی فرمودند: ایشان در باره زیارت قبر می فرمایند:

(قبرها را زیارت کنید و «هجر» نگویید: (زوروا القبور و لا تقولوا هجرا) و هر عمل نا جایزی در زیارت قبور می تواند هجر باشد، همه اموری که به آنها اشاره کردیم وجه مشترک بین آنها بدعت بودن آنهاست.

ولی درجات آنها فرق میکند، بعضی بدعت است و شرک نیست مانند دعا کردن در نزد قبر، طبعا دعایی که فقط خدا را بخواند، و اینکه در دعایش صاحب قبر یا هر شخصیت مردء دیگری را یا منزلت او را وسیله قرار دهد. بعضی از امور مذکوره متأسفانه شرک اکبر است، مثل اینکه کسی صراحتا مردء یا مردگانی را بخواند و از آنان کمک بخواهد».



این بود مطالبی که در این زمینه خواستم به عرض
برسانم، از خداوند عزوجل مسئلت دارم که ما و تمام
ساکنان و زائران این مدینه طبیه و سایر مسلمانان را به
آنچه که برای ما در هر دو جهان عاقبت و سر انجام خیر
دارد توفیق عنایت فرماید، و اینکه به ما در این سرزمین
مبارک توفیق اقامت نیکو و حسن ادب نصیب فرماید.
خدايا! بر پیامبر گرامی مان، بنده و رسولت محمد صلی
الله علیه و آله و سلم و بر تمام آل و اصحاب ایشان درود و
رحمت و برکت بفرست. آمين.

پایان.

فضل المدنية

وآداب سكناها وزيارتها

إعداد: عبدالمحسن بن حمد العباد البدر

ترجمه إلى اللغة الفارسية
عبدالله حيدري